

's-Hertogenbosch

Monitor armoede en schulden

2021

Onderzoek & Statistiek
April 2021

Samenvatting

In deze monitor staan de trends en ontwikkelingen op het gebied van armoede en schulden in 's-Hertogenbosch. Het gaat onder andere over de omvang en ontwikkeling van armoede, verschillen tussen wijken en het aandeel kinderen dat leeft in armoede. En ook over het gebruik van regelingen van de gemeente om huishoudens met een laag inkomen of schulden te helpen.

Coronacrisis

Begin 2020 trof het Covid-19 virus de wereld. Ook Nederland en de gemeente 's-Hertogenbosch kregen hier mee te maken. Een deel van de cijfers in dit rapport gaat over de situatie vóór 2020. De effecten van de coronacrisis zijn in die cijfers nog niet zichtbaar.

Bronnen

In het rapport wordt gebruik gemaakt van verschillende bronnen:

- Cijfers over inkomensstatistieken van het CBS. Deze komen altijd met enige vertraging beschikbaar. Voor deze monitor zijn cijfers over 2018 beschikbaar en (deels) voorlopige cijfers over 2019.
- Inwonersenquêtes van de gemeente. Hiervan zijn cijfers opgenomen van de meest recente meting, veelal is dat 2020. Waar mogelijk wordt een vergelijking gemaakt in de tijd.
- Gemeentelijke registraties voor cijfers over het gebruik van inkomensondersteunende maatregelen. De meest recente cijfers gaan over 2020.

Inkomensgrenzen

In het rapport worden twee verschillende inkomensgrenzen voor armoede gebruikt:

- De beleidsmatige inkomensgrens, om de doelgroep van beleid te bepalen. Voor 's-Hertogenbosch ligt deze voor de meeste voorzieningen op 120% van het wettelijk sociaal minimum.
- De lage-inkomensgrens is geschikt voor vergelijkingen in de tijd, omdat deze een vast koopkrachtbedrag in de tijd weerspiegelt en alleen wordt geïndexeerd voor prijsontwikkeling.

Doelgroep van beleid: 9.400 huishoudens

De doelgroep van beleid zijn huishoudens met een inkomen tot 120 procent van het sociaal minimum. Volgens de voorlopige cijfers van 2019 behoren in 's-Hertogenbosch zo'n 9.400 huishoudens tot deze groep, waarvan zo'n 6.300 eenpersoonshuishoudens, 1.100 eenoudergezinnen en 2.700 minderjarige kinderen. Het aantal huishoudens en minderjarige kinderen in armoede is licht afgenomen ten opzichte van voorgaande jaren.

Armoede is laatste jaren afgenomen

In 2018 had 8,1% van alle huishoudens in 's-Hertogenbosch een inkomen onder de lage-inkomensgrens. Volgens de voorlopige cijfers is dat in 2019 afgenomen tot 7,9%. Ook landelijk zien we een daling. Net als de afgelopen jaren is het armoedepercentage in 's-Hertogenbosch iets hoger dan landelijk (7,7%). Wel heeft 's-Hertogenbosch het laagste percentage armoede van de vijf grootste Brabantse steden. Het armoederisico is het hoogst onder huishoudens met een WW- of bijstandsuitkering, eenpersoonshuishoudens, eenoudergezinnen, huishoudens met een hoofdkostwinner jonger dan 25 jaar of met een niet-westerse migratieachtergrond. Voor de laatste drie groepen is het armoederisico de laatste jaren licht afgenomen.

Aandeel huishoudens met langdurig laag inkomen iets toegenomen

In 2019 heeft 3,6% van de huishoudens uit 's-Hertogenbosch een langdurig laag inkomen. Dat is iets hoger dan landelijk (3,4%) en ook hoger dan in 2018 (3,5%) en 2017 (3,4%). Deze huishoudens leven minstens vier jaar onder de lage-inkomensgrens.

Minder kinderen leven in armoede

Volgens de voorlopige cijfers van 2019 groeit 7,7% van de minderjarige kinderen in 's-Hertogenbosch op in een huishouden met een laag inkomen. Dit aandeel neemt sinds 2013 (10,2%) af. Er zijn verschillen naar wijken. Zo leven in de wijken West (15,1%) en Noord (13,4%) relatief de meeste kinderen in armoede, in Engelen (1,1%) is dit aandeel het laagst. De gemeente heeft een aantal subsidies voor kinderen in armoede. Het aantal toegekende aanvragen door Leergeld lag in 2020 net als in 2019 op zo'n 2.400. Voor het Jeugdsportfonds werden in 2020 ruim 700 aanvragen toegekend en voor het Jeugdcultuurfonds zo'n 100. Voor beide fondsen waren dat er minder dan in 2019. De daling kan komen doordat er in 2020 vanwege corona maatregelen minder activiteiten mogelijk waren.

Armoede concentreert zich in wijken West, Noord en Binnenstad

De helft van alle huishoudens met een laag inkomen woont in de wijken West, Noord en Binnenstad. In Noord (11,6%) en Graafsepoort (11,5%) wonen relatief gezien de meeste huishoudens met een laag inkomen. Ook in de wijken Muntel/Vliert, Binnenstad, West en Zuidoost is dit aandeel hoger dan gemiddeld in 's-Hertogenbosch.

Maatschappelijke participatie minima blijft op veel punten achter op niet-minima

Minima scoren op veel aspecten van maatschappelijke participatie slechter dan niet-minima. Zo hebben zij minder sociale contacten, sporten ze minder en zijn ze minder vaak lid van een sportvereniging. In 2020 is het aandeel met overgewicht onder minima niet opvallend hoger dan onder niet-minima. In 2018 was dit nog wel zo. Minima voelen zich wel nog steeds meer beperkt door hun gezondheid dan niet-minima.

Minima beter bekend met Koo en wijkpleinen dan niet-minima

Het aandeel dat in het dagelijks leven hulp krijgt van mensen uit hun omgeving is onder minima (45%) hoger dan onder niet-minima (29%). Het gaat bijvoorbeeld om hulp bij huishoudelijke taken, boodschappen doen, formulieren invullen of zorg voor de kinderen. Ook zijn minima meer bekend met Koo en met de wijkpleinen dan niet-minima.

Aantal bijstandsuitkeringen nam licht toe

Na een jarenlange daling nam het aantal bijstandsuitkeringen in 2020 licht toe tot 3.419 uitkeringen. Het gebruik van bijzondere bijstand daalde licht. In 2020 maakten 6.441 inwoners hier gebruik van. Het gaat met name om de collectieve ziektekostenverzekering, individuele inkomenstoeslag en bijzondere bijstand voor beschermingsbewind. Het aantal door de Voedselbank uitgedeelde pakketten in de gemeente 's-Hertogenbosch neemt de laatste jaren toe. In de laatste week van december 2020 ging het om 411 pakketten.

Verstrekkings Tozo tijdens coronacrisis

Eén van de regelingen binnen het steun- en herstellepakket van de Rijksoverheid tijdens de coronacrisis is de Tozo, de Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers. Deze regeling voorziet in een aanvullende uitkering voor levensonderhoud als het inkomen door de coronacrisis onder het sociaal minimum daalt. En in een lening voor bedrijfskapitaal om liquiditeitsproblemen op te vangen. Ondernemers kunnen de uitkering aanvragen bij de gemeente. Er zijn in totaal 2.812 verstrekkingen gedaan voor Tozo 1 en 841 voor Tozo 2. Voor Tozo 3 ging het t/m februari 2021 om 1.040 verstrekkingen.

Zo'n 2.000 inwoners maken gebruik van schulddienstverlening

De gemeente heeft Eerste Hulp Bij Geldzaken (EHBG) voor inwoners met (dreigende) financiële problemen. Zij worden hier direct geholpen met hun hulpvraag of indien nodig doorverwezen. Door de corona maatregelen konden inwoners hier het grootste deel van 2020 alleen op afspraak terecht. In 2020 hebben minder inwoners gebruik gemaakt van EHBG dan in 2019. Het aandeel inwoners dat door EHBG werd doorverwezen nam wel toe. Dat zien we terug in het aantal

intakes schulddienstverlening dat in 2020 hoger lag dan de jaren daarvoor. Het totaal aantal klanten schulddienstverlening veranderde nauwelijks. In 2020 waren dat er ruim 2.000. Het aantal inwoners met een schuldregeling is de laatste jaren afgenomen. Het aantal saneringskredieten nam toe, terwijl het aantal sociale leningen juist afnam.

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	2
1. Inleiding.....	6
1.1 Aanleiding.....	6
1.2 Inkomensgrenzen armoede	6
1.3 Toelichting gebruikte bronnen.....	7
1.4 Leeswijzer	8
2. Huishoudens met een laag inkomen	9
2.1 Doelgroep van beleid	9
2.2 Aandeel lage inkomens.....	9
2.3 Landelijke vergelijking	11
2.4 Samenstelling groep minima.....	12
2.5 Risicogroepen armoede	13
3. Wijken en armoede	15
3.1 Lage inkomens per wijk.....	15
3.2 Kinderen in armoede per wijk	17
4. Maatschappelijke participatie en welzijn	19
4.1 Maatschappelijke participatie.....	19
4.2 Welzijn.....	21
4.3 Toegang tot informatie en advies	23
5. Inkomensondersteunende regelingen	25
5.1 Algemene regelingen	25
5.2 Regelingen voor kinderen en gezinnen	28
6. Schulddienstverlening	31

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Eind 2017 heeft de gemeenteraad de kaders voor armoedebelief en het voorkómen en aanpakken van schuldenproblematiek vastgelegd in het Aanvalsplan Den Bosch Schuldenvrij. Dit plan loopt van 2018 t/m 2021 en heeft de volgende drie hoofdprincipes:

- Naar voren: Voorkómen is beter dan genezen. De gemeente vindt het noodzakelijk om te blijven inzetten op preventie en vroegsignalering. Dat betekent investeren in kinderen in armoede. Maar ook letterlijk dichtbij en nabij de inwoners zijn, via informele netwerken en ervaringsdeskundigen en bijvoorbeeld buurtteams en sociale wijkteams.
- Aanval op bureaucratie: het ‘technisch ontzorgen’ van inwoners in armoede en schulden is van essentieel belang. De gemeente blijft daarom inzetten op het simpeler maken van regelingen en formulieren en het makkelijker maken van toegang tot informatie, advies en dienstverlening.
- Arm in arm tegen armoede: voor inwoners in armoede en schulden is dit vaak één van de zorgen die zij hebben. Samen met de inwoners, vrijwilligers(organisaties) en andere partners zet de gemeente in op een samenhangende aanpak op alle leefgebieden.

De gemeente vindt het belangrijk om de situatie rondom armoede en schulden te monitoren en maakt daarom iedere twee jaar de monitor armoede en schulden. Deze monitor is bedoeld om de trends en ontwikkelingen te volgen en inzicht te krijgen in effecten van beleid. De laatste monitor is van 2020. Vanwege de coronacrisis wil de gemeente extra goed de vinger aan de pols kunnen houden op het gebied van armoede en schulden. Daarom is besloten in 2021 een extra monitor uit te brengen. Daarnaast wordt in 2021 een nieuw beleidsplan voor armoede en schulden opgesteld. Deze monitor biedt hier input voor. De volgende monitor verschijnt in 2023.

1.2 Inkomensgrenzen armoede

Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) hanteert twee verschillende inkomensgrenzen voor het bepalen van armoede: de beleidsmatige grens en de lage-inkomensgrens.

- **Beleidsmatige grens** voor armoede: deze grens wordt gebruikt om de doelgroep van beleid te bepalen en is minder geschikt voor het maken van vergelijkingen in de tijd. Vanaf januari 2015 ligt de beleidsmatige grens voor de gemeente 's-Hertogenbosch op 120 procent van het wettelijk sociaal minimum. Voor de collectieve zorgverzekering is dit 130 procent.
- **Lage-inkomensgrens** voor armoede: deze grens is een betere maat voor het maken van vergelijkingen in de tijd. Een huishouden wordt gezien als arm als het netto huishoudinkomen lager is dan de lage-inkomensgrens. Deze grens weerspiegelt een vast koopkrachtbedrag in de tijd. De grens is afgeleid van het bijstandsniveau van een alleenstaande in 1979, toen deze in koopkracht het hoogst was. Omdat de lage inkomensgrens alleen voor prijsontwikkeling wordt geïndexeerd, is deze maat geschikt voor vergelijkingen in de tijd. Voor een alleenstaande ligt de lage-inkomensgrens in 2019 op een inkomen van € 1.090 netto per maand. Voor meerpersoonshuishoudens is deze grens met behulp van equivalentfactoren aangepast. In tabel 1 staat een overzicht van de verschillende lage inkomensgrenzen.

Tabel 1 Gehanteerde lage inkomensgrenzen voor het bepalen van de groep minima (netto inkomen per maand)

Lage inkomensgrens								
	Alleenstaande	Paar				Eenoudergezin		
		zonder kinderen	1 kind	2 kinderen	3 kinderen	1 kind	2 kinderen	3 kinderen
2005	€ 870	€ 1.190	€ 1.460	€ 1.640	€ 1.800	€ 1.160	€ 1.320	€ 1.530
2010	€ 940	€ 1.290	€ 1.570	€ 1.770	€ 1.940	€ 1.250	€ 1.420	€ 1.660
2015	€ 1.030	€ 1.410	€ 1.710	€ 1.930	€ 2.120	€ 1.370	€ 1.550	€ 1.810
2016	€ 1.030	€ 1.410	€ 1.720	€ 1.940	€ 2.120	€ 1.370	€ 1.560	€ 1.810
2017	€ 1.040	€ 1.430	€ 1.740	€ 1.960	€ 2.150	€ 1.390	€ 1.580	€ 1.840
2018	€ 1.060	€ 1.460	€ 1.770	€ 2.000	€ 2.190	€ 1.410	€ 1.600	€ 1.870
2019	€ 1.090	€ 1.530	€ 1.850	€ 2.080	€ 2.280	€ 1.440	€ 1.660	€ 1.890

Bron: CBS/CPB

1.3 Toelichting gebruikte bronnen

Bronnen

Voor deze monitor zijn de volgende bronnen gebruikt:

- Inkomensstatistieken van het CBS: het CBS verzamelt jaarlijks cijfers over inkomen en armoede. Deze cijfers worden verzameld in het Integrale Inkomens- en Vermogensonderzoek (IIV). In deze monitor gebruiken we de meest recente cijfers van het CBS. Deze cijfers zijn altijd circa twee jaar oud. Dat komt omdat de cijfers o.a. zijn gebaseerd op belastinggegevens. Deze worden altijd met terugwerkende kracht definitief vastgesteld. Pas daarna kunnen door het CBS de cijfers over armoede worden bepaald.
- Inwonersenquêtes: iedere twee jaar zet de afdeling Onderzoek & Statistiek enquêtes uit onder een steekproef van inwoners. Omdat in de enquêtes wordt gevraagd naar huishoudinkomen, kunnen de resultaten worden uitgesplitst voor de groepen minima en niet-minima. De enquêtes worden in verschillende jaren uitgevoerd. In deze monitor zijn de gegevens opgenomen van de laatst beschikbare meting van iedere enquête. Waar mogelijk wordt een vergelijking gemaakt met cijfers van vorige metingen.
- Gemeentelijke registraties: de cijfers over het gebruik van inkomensondersteunende regelingen van de gemeente zijn afkomstig uit registratiesystemen van de gemeente. De meest recente cijfers zijn van 2020. Er wordt een vergelijking gemaakt met cijfers van voorgaande jaren.

CBS-cijfers

Het CBS heeft in 2018 de methodiek voor het verzamelen van inkomensstatistieken en de definities aangepast. Daarmee ontstaat een meer betrouwbaar beeld. Maar het levert ook een trendbreuk op. Historische cijfers wijken hierdoor mogelijk af van de cijfers over dezelfde jaren die in eerdere monitors zijn gepresenteerd.

In de CBS-tabellen worden percentages gepresenteerd. Voor sommige figuren in deze rapportage zijn deze percentages door O&S teruggerekend naar getallen. Dit is gedaan op basis van de cijfers van de doelpopulatie die het CBS presenteert afgerond op honderdtallen.

1.4 Leeswijzer

Indeling van het rapport

Dit rapport bestaat uit vier delen:

- Het eerste deel (hoofdstuk 2 en 3) geeft een beeld van de **armoede in 's-Hertogenbosch**. Hiervoor is gebruik gemaakt van gegevens van het CBS. Hoofdstuk 2 beschrijft de omvang en ontwikkeling van de armoede in 's-Hertogenbosch. Hoeveel huishoudens en kinderen leven er in armoede en hoe ontwikkelt de armoede zich in de tijd? In hoofdstuk 3 gaat het over de verdeling van armoede over de wijken.
- In het tweede deel (hoofdstuk 4) staat **het welzijn en de maatschappelijke participatie** van inwoners met een laag inkomen centraal. De resultaten zijn gebaseerd op enquêtes die door de gemeente 's-Hertogenbosch zijn uitgezet onder inwoners.¹ De onderwerpen die aan bod komen zijn o.a. sociale contacten, participatie en maatschappelijke ondersteuning. Na publicatie van de monitor armoede en schulden 2020 is er geen nieuwe meting gehouden onder ouders. Daarom is in deze monitor geen apart hoofdstuk opgenomen over welzijn en maatschappelijke participatie van kinderen. De meest recente cijfers hierover zijn te vinden in de monitor armoede en schulden 2020. Het gaat over thema's als gezondheid, overgewicht, sport en ondersteuningsbehoefte van het gezin.
- Het derde deel (hoofdstuk 5 en 6) beschrijft het gebruik van **inkomensondersteunende regelingen en schulddienstverlening**. Het gaat bijvoorbeeld over het aantal bijstandsuitkeringen, gebruik van bijzondere bijstand en schulddienstverlening.

Coronacrisis

Medio december 2019 startte de uitbraak van een nieuw coronavirus in China. Het virus heeft zich daarna wereldwijd verspreid. Ook Nederland en 's-Hertogenbosch zijn niet gespaard gebleven. Op 27 februari 2020 werd de eerste besmetting in Nederland (Tilburg) geregistreerd. De uitbraak van het virus raakt onze samenleving en haar omgeving hard. De cijfers van het CBS gaan over de situatie van vóór 2020. De effecten van de coronacrisis zijn in die cijfers dan ook nog niet zichtbaar. Voor de meeste enquêtes zijn de meest recente metingen gehouden in het najaar van 2020. Hierin zou een eerste effect van de coronacrisis zichtbaar kunnen zijn. Voor de inkomensondersteunende regelingen en het gebruik van schulddienstverlening zijn de meest recente cijfers van 2020. Ook hierin is mogelijk al een eerste effect van de crisis te zien. Ontwikkelingen in de cijfers hoeven echter niet per definitie het effect te zijn van de coronacrisis, maar kunnen ook een autonome ontwikkeling weergeven die er sowieso was geweest.

Significantietoetsen

Voor de resultaten van de enquêtes zijn significantietoetsen uitgevoerd om te bepalen of de verschillen tussen minima en niet-minima en trends in de tijd significant zijn of niet. Wanneer een resultaat significant is, betekent dit dat met 95% betrouwbaarheid kan worden gezegd dat het gemeten verschil niet op toeval berust. In het rapport worden verschillen die significant zijn in de tekst beschreven. In sommige gevallen lijkt er op basis van de cijfers een verschil te zijn, maar is dit verschil niet significant. Hier dient bij de interpretatie van de cijfers rekening mee gehouden te worden.

¹ Hiervoor is een steekproef getrokken uit de gemeentelijke basisadministratie.

2. Huishoudens met een laag inkomen

Volgens de voorlopige cijfers van 2019 behoren zo'n 9.400 huishoudens tot de doelgroep van beleid. Zij hebben een inkomen tot 120% van het sociaal minimum. 7,9% van de huishoudens uit 's-Hertogenbosch hebben een laag inkomen. Dat is minder dan afgelopen jaren en iets meer dan het landelijke cijfer (7,7%). 's-Hertogenbosch heeft het laagste armoedepercentage van de vijf grootste gemeenten in de provincie Noord-Brabant. Het armoederisico is het hoogst onder huishoudens met een WW- of bijstandsuitkering, eenpersoonshuishoudens, eenoudergezinnen, huishoudens met een hoofdkostwinner jonger dan 25 jaar of met een niet-westerse migratieachtergrond. Voor de laatste drie groepen is het armoederisico de laatste jaren licht afgenomen.

2.1 Doelgroep van beleid

Beleidsmatige grens voor armoede

In de gemeente 's-Hertogenbosch is de beleidsmatige grens voor armoede vastgesteld op een huishoudinkomen tot 120 procent van het sociaal minimum. Voor de collectieve zorgverzekering ligt deze grens op 130 procent. Het sociaal minimum is het wettelijke bestaansminimum zoals dat in de politieke besluitvorming is vastgesteld (Participatiewet, AOW, kinderbijslag). De beleidsmatige grens wordt gebruikt om de doelgroep van beleid te bepalen.

Doelgroep van beleid: 9.400 huishoudens

De doelgroep van beleid zijn huishoudens met een inkomen tot 120 procent van het sociaal minimum. Volgens de voorlopige cijfers van 2019 behoren in de gemeente 's-Hertogenbosch zo'n 9.400 huishoudens tot deze groep, waarvan ongeveer 6.300 eenpersoonshuishoudens, 600 paren met kinderen en 1.100 eenoudergezinnen. De voorlopige cijfers van 2019 laten een lichte afname zien ten opzichte van 2018. In 2018 behoorden ruim 2.800 minderjarige kinderen tot de doelgroep van beleid. Ook dat aantal is afgenomen tot ruim 2.700 in de voorlopige cijfers van 2019.

Tabel 2 Aantal huishoudens en minderjarige kinderen uit de gemeente 's-Hertogenbosch dat leeft van een inkomen tot 120 en 130 procent van het sociaal minimum

	120 procent sociaal minimum			130 procent sociaal minimum		
	2017	2018	2019*	2017	2018	2019*
Aantal huishoudens	9.740	9.410	9.360	11.510	11.200	11.090
Aantal minderjarige kinderen	3.010	2.810	2.730	3.440	3.290	3.210

Bron: IIV 2018 en 2019, bewerking O&S; * voorlopige cijfers

2.2 Aandeel lage inkomens

Lage-inkomensgrens

Voor de ontwikkeling in de tijd gebruiken we de lage-inkomensgrens van het CBS. Deze grens vertegenwoordigt door de tijd heen een vast koopkrachtniveau en wordt jaarlijks alleen aangepast voor de prijsontwikkeling. Het CBS spreekt bij een inkomen onder de lage-inkomensgrens van een huishouden met een laag inkomen of van een huishouden met kans op armoede. In de rest van dit hoofdstuk zijn de cijfers gebaseerd op deze lage-inkomensgrens.

Aandeel huishoudens met een laag inkomen is afgenomen

De laatste jaren is het aandeel huishoudens in 's-Hertogenbosch dat leeft van een laag inkomen gedaald. Volgens de voorlopige cijfers gaat het in 2019 om 7,9% van de huishoudens. In 2018 was dit 8,1% en in 2017 ging het om 8,2%. Net als voorgaande jaren leven in 2019 in de gemeente 's-Hertogenbosch relatief iets meer huishoudens van een laag inkomen dan in Nederland (7,7%).

In 's-Hertogenbosch iets meer huishoudens met langdurig laag inkomen dan landelijk

Volgens de voorlopige cijfers van 2019 heeft 3,6% van de huishoudens een langdurig laag inkomen. Zij leven minstens vier jaar van een inkomen onder de lage-inkomensgrens. Dit aandeel ligt iets hoger dan voorgaande jaren. In 2017 ging het om 3,4% van alle huishoudens. Ook ligt het aandeel huishoudens met een langdurig laag inkomen iets hoger dan landelijk.

Tabel 3 Aandeel huishoudens met een langdurig laag inkomen (tenminste vier jaar onder de lage-inkomensgrens)

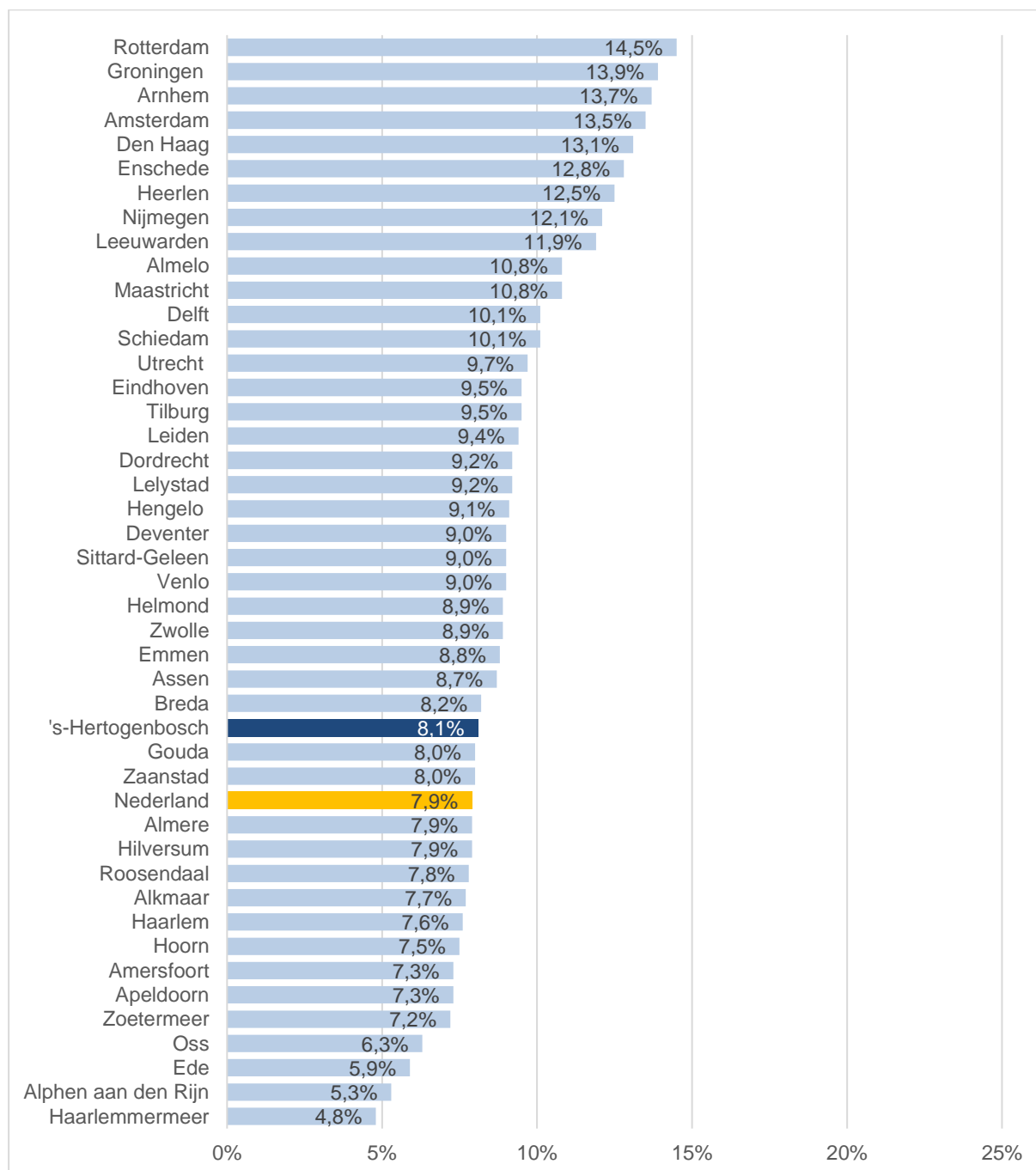
	2017	2018	2019*
's-Hertogenbosch	3,4%	3,5%	3,6%
Nederland	3,3%	3,3%	3,4%

Bron: CBS Statline 2017 – 2019*, * voorlopige cijfers

2.3 Landelijke vergelijking

In figuur 1 is een vergelijking gemaakt met de G44 en het gemiddelde in Nederland voor het aandeel huishoudens met een laag inkomen. Net als in 2017 is dit het grootst in de gemeente Rotterdam (14,5%) en het kleinst in de gemeente Haarlemmermeer (4,8%). 's-Hertogenbosch staat met 8,1% op plek 29 van de 44 gemeenten. Dat is dezelfde positie als in 2017. Van de vijf grootste gemeenten in de provincie Noord-Brabant heeft 's-Hertogenbosch het laagste armoedepercentage.

Figuur 1 Aandeel huishoudens met een laag inkomen in 2018, van de 44 grootste gemeenten in Nederland en Nederland gemiddeld

Bron: CBS, IIV 2018

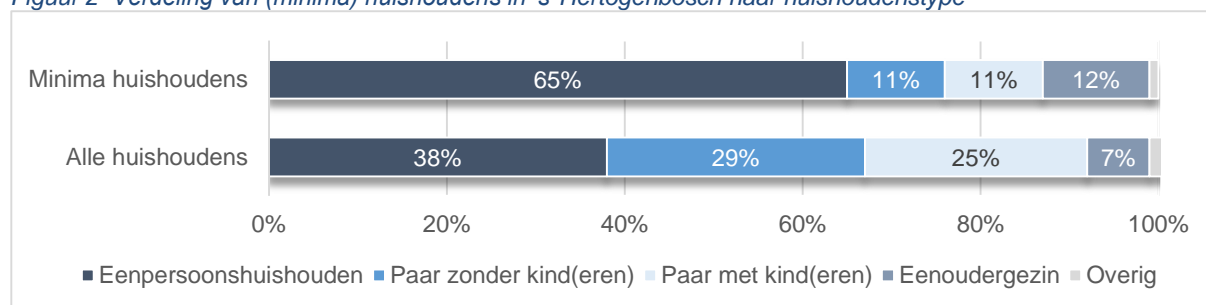
2.4 Samenstelling groep minima

De samenstelling van de groep minima is de afgelopen jaren in grote lijnen hetzelfde gebleven. Hierna volgt een vergelijking tussen de samenstelling van alle huishoudens van de gemeente en die van minima huishoudens wat betreft huishoudentype en inkomstenbron hoofdkostwinner.

Relatief veel eenpersoonshuishoudens onder minima huishoudens

De groep minima huishoudens bestaat voor een relatief groot deel uit eenpersoonshuishoudens, namelijk bijna twee derde (65%). Gemiddeld in de gemeente 's-Hertogenbosch ligt dit een stuk lager (38%). Ook zijn er relatief veel eenoudergezinnen onder de groep minima-huishoudens, namelijk 12%. Gemiddeld onder alle huishoudens is 7% een eenoudergezin.

Figuur 2 Verdeling van (minima) huishoudens in 's-Hertogenbosch naar huishoudentype

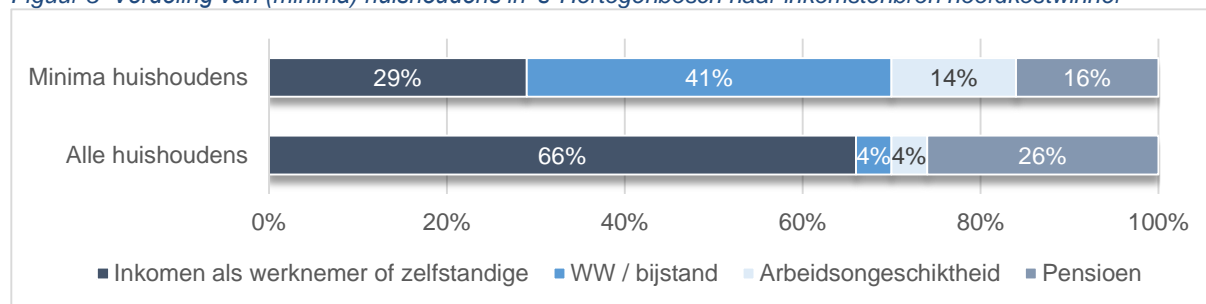

Bron: CBS, IIV 2019* * voorlopige cijfers

Zo'n 4 op de 10 minima huishoudens hebben inkomen uit WW- of bijstandsuitkering

Gemiddeld in de gemeente heeft 4% van alle huishoudens inkomen uit een WW- of bijstandsuitkering. Onder minima ligt dit aandeel beduidend hoger, namelijk op 41%. Tevens zien we dat het aandeel huishoudens dat inkomen uit arbeid heeft, onder minima veel lager ligt (29%) dan gemiddeld in de gemeente (66%).

Figuur 3 Verdeling van (minima) huishoudens in 's-Hertogenbosch naar inkomstenbron hoofdkostwinner

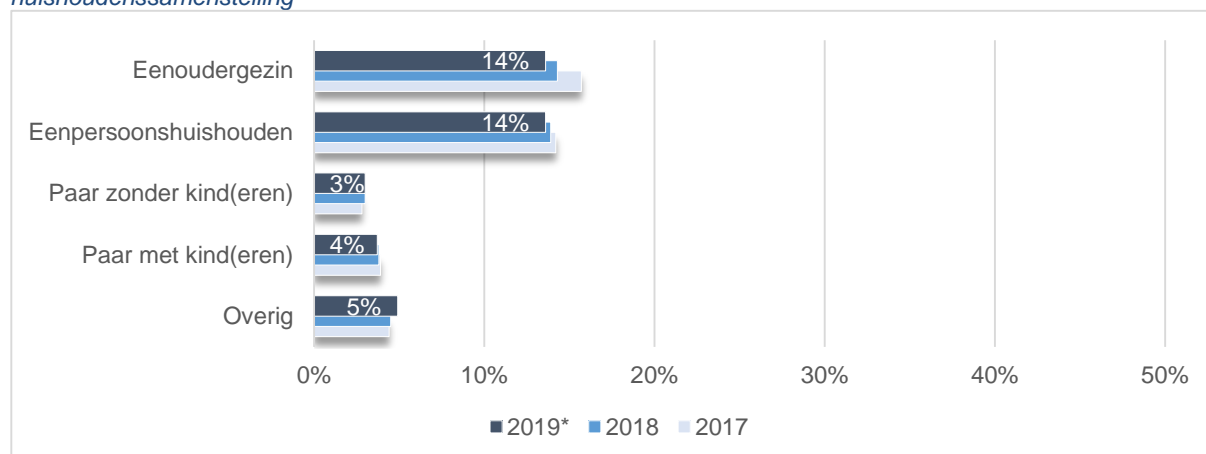
Bron: CBS, IIV 2019* * voorlopige cijfers

2.5 Risicogroepen armoede

Vooral eenoudergezinnen en eenpersoonshuishouden hebben een risico op armoede

Net als voorgaande jaren zijn het nog steeds eenpersoonshuishoudens en eenoudergezinnen waar het risico op armoede het grootst is. Van beide groepen moet 14% rondkomen van een laag inkomen. Onder eenoudergezinnen is het aandeel met een laag inkomen wel afgenomen, van 16% in 2017 tot 14% in 2019. De resultaten van de gemeente 's-Hertogenbosch zijn vergelijkbaar met Nederland.

Figuur 4 Aandeel huishoudens met een laag inkomen in de gemeente 's-Hertogenbosch, naar huishoudenssamenstelling

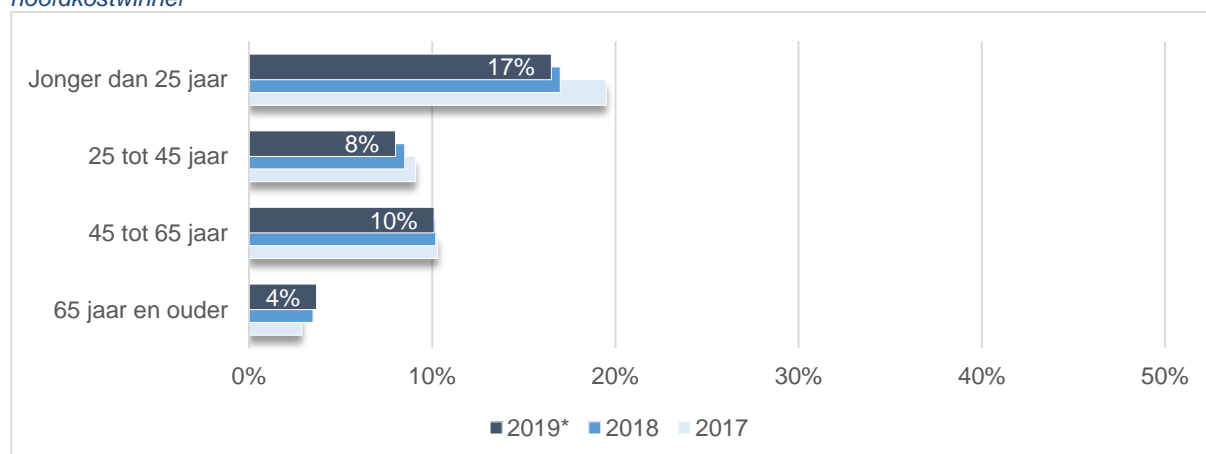

Bron: CBS, IIV 2017, 2018 en 2019* * voorlopige cijfers

Risico op armoede het grootst voor huishoudens met hoofdkostwinner jonger dan 25 jaar

In de gemeente 's-Hertogenbosch hebben hoofdkostwinners van 65 jaar en ouder het laagste risico op armoede. Terwijl dit risico het grootst is onder hoofdkostwinners van 25 jaar en jonger. Wel is dit in 2019 iets lager dan voorgaande jaren. In 2017 ging het om 20%, in de voorlopige cijfers van 2019 is dit gedaald naar 17%. Deze ontwikkeling zien we ook landelijk. In 's-Hertogenbosch ligt het aandeel huishoudens met een laag inkomen onder hoofdkostwinners jonger dan 25 jaar wel iets lager dan landelijk (19%).

Figuur 5 Aandeel huishoudens met een laag inkomen in de gemeente 's-Hertogenbosch, naar leeftijd hoofdkostwinner

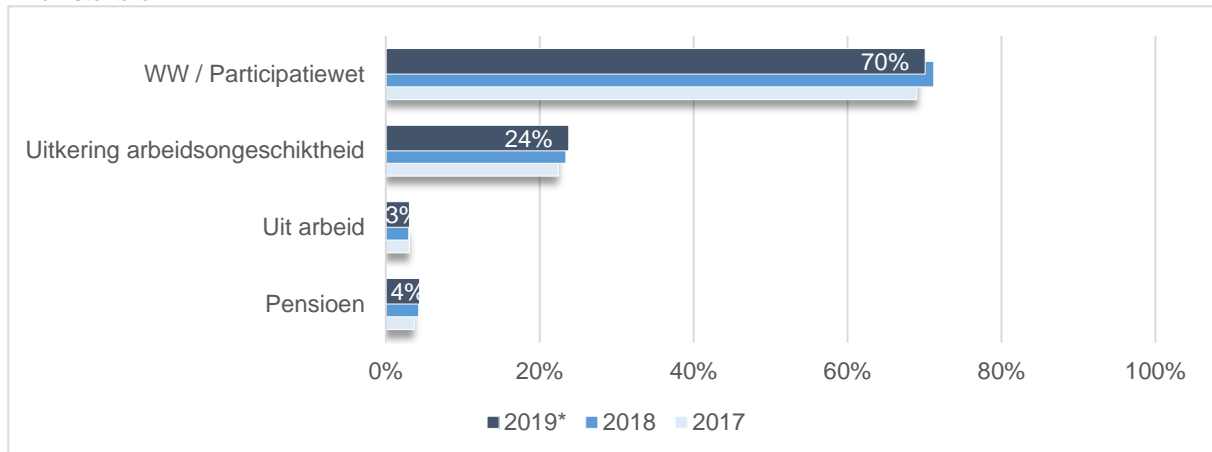

Bron: CBS, IIV 2017, 2018 en 2019* * voorlopige cijfers

Merendeel huishoudens met WW- of bijstandsuitkering heeft risico op armoede

Volgens de voorlopige cijfers van 2019 moeten in de gemeente 's-Hertogenbosch 7 op de 10 huishoudens met een WW- of bijstandsuitkering rondkomen van een laag inkomen. Dat is vergelijkbaar met voorgaande jaren en met het landelijke percentage onder deze groep. Van de huishoudens met een uitkering vanwege arbeidsongeschiktheid leeft 24% van een laag inkomen; gemiddeld in Nederland is dat 20% van deze groep.

Figuur 6 Aandeel huishoudens met een laag inkomen in de gemeente 's-Hertogenbosch, naar belangrijkste inkomstenbron

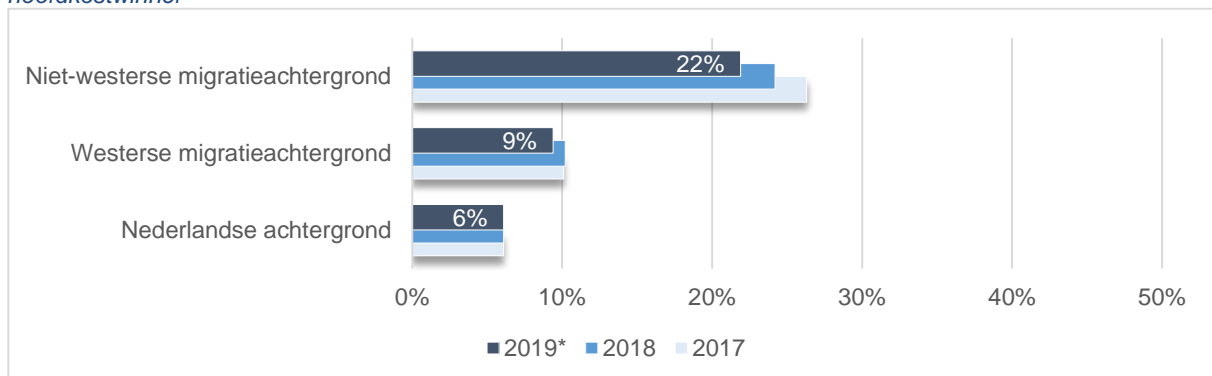

Bron: CBS, IIV 2017, 2018 en 2019* *voorlopige cijfers

Armoederisico onder huishoudens met niet-westerse migratieachtergrond afgenomen

Als we kijken naar achtergrond dan hebben huishoudens met een hoofdkostwinner met een niet-westerse migratieachtergrond het grootste risico op armoede. Volgens de voorlopige cijfers van 2019 heeft 22% van deze huishoudens een laag inkomen. Dit aandeel is de afgelopen jaren afgenomen, in 2017 ging het nog om 26%. Ook in de landelijke cijfers zien we een dergelijke daling.

Figuur 7 Aandeel huishoudens met een laag inkomen in de gemeente 's-Hertogenbosch, naar achtergrond hoofdkostwinner

Bron: CBS, IIV 2017, 2018 en 2019* *voorlopige cijfers

3. Wijken en armoede

Absoluut gezien woont de helft van alle huishoudens met een laag inkomen in drie wijken: West, Noord en Binnenstad. In de wijken Noord en Graafsepoort wonen relatief de meeste huishoudens met een laag inkomen. Ook in de wijken Muntel/Vliert, Binnenstad, West en Zuidoost is dit aandeel hoger dan gemiddeld in 's-Hertogenbosch.

In 's-Hertogenbosch leeft volgens de voorlopige cijfers van 2019 7,7% van de kinderen in een huishouden met een laag inkomen. Net als landelijk zien we dit aandeel sinds 2013 afnemen. Er zijn verschillen naar wijken. Zo leven in de wijken West en Noord relatief de meeste kinderen in armoede, in Engelen is dit aandeel het laagst.

3.1 Lage inkomens per wijk

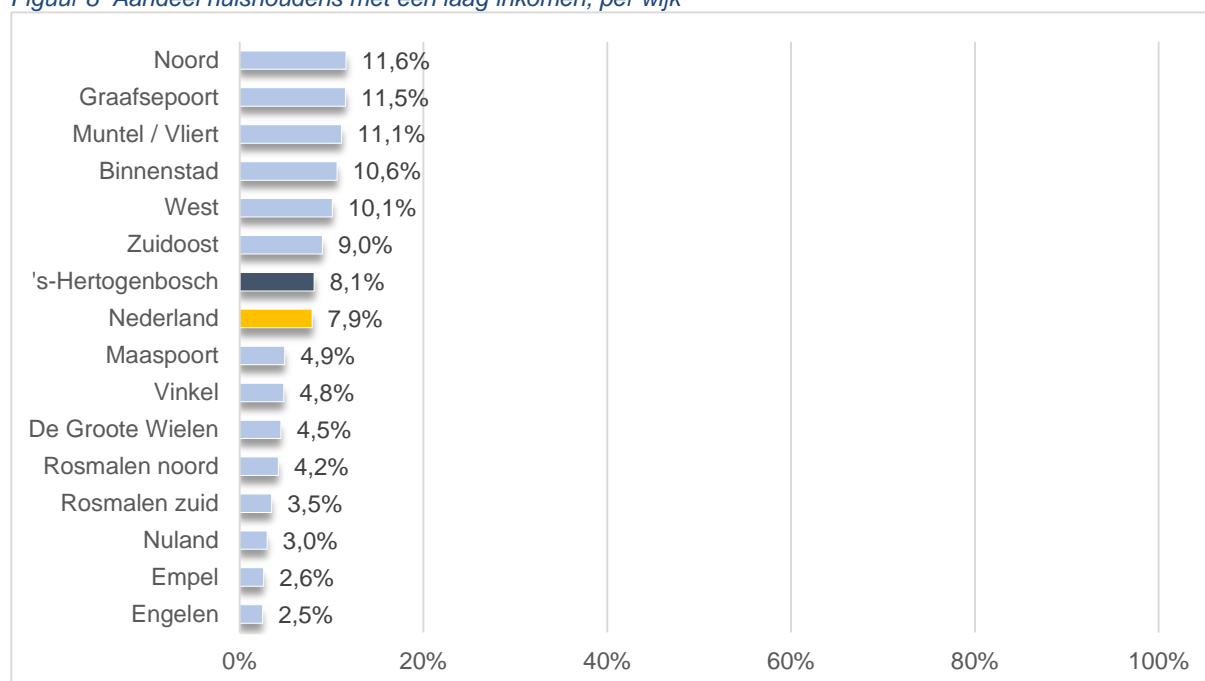
Meeste huishoudens met een laag inkomen in West, Noord en Binnenstad

Als we kijken naar het absoluut aantal huishoudens met een laag inkomen, woont de helft hiervan in drie wijken, namelijk in West, Noord en Binnenstad. In Vinkel, Nuland, Engelen en Empel wonen absoluut gezien de minste huishoudens met een laag inkomen. Vier procent van de huishoudens met een laag inkomen woont in één van deze vier wijken.

Relatief meeste armoede in Noord en Graafsepoort

In de wijken Noord (11,6%) en Graafsepoort (11,5%) wonen relatief de meeste huishoudens met een laag inkomen. Ook in de wijken Muntel/Vliert (11,1%), Binnenstad (10,6%), West (10,1%) en Zuidoost (9%) is dit aandeel hoger dan gemiddeld in 's-Hertogenbosch (8,1%).

Figuur 8 Aandeel huishoudens met een laag inkomen, per wijk

Bron: CBS, IIV 2018

Analyse wijken met grootste aandeel lage inkomens

Als we verder inzoomen op de zes wijken met een bovengemiddeld aandeel lage inkomens dan valt het volgende op:

- In **Noord** wonen zo'n 1.000 huishoudens met een laag inkomen. Het gaat om 11,6% van alle huishoudens. Het aandeel huishoudens met een laag inkomen is het grootst in De Sprookjesbuurt (21%), De Muziekinstrumentenbuurt (18,9%), De Edelstenenbuurt (16,2%) en De Haren (16,1%).
- In **Graafsepoort** leven ongeveer 800 huishoudens van een laag inkomen. Dat is 11,5% van alle huishoudens. Het aandeel is het grootst in Hinthamerpoort (15,8%) en Aawijk noord (15,4%) en relatief laag in Hintham noord (3,7%) en Hintham zuid (7,8%).
- In **Muntel/Vliert** moet 11,1% rondkomen van een laag inkomen. Dat zijn zo'n 400 huishoudens. Het aandeel is het hoogst in de buurt De Muntel (12,6%).
- In **Binnenstad** hebben zo'n 800 huishoudens een laag inkomen. Dat is 10,6% van alle huishoudens. Het aandeel is het hoogst in Binnenstad noord (16,4%) en De Hofstad (16,2%). In Binnenstad centrum (7,4%) is dit relatief laag.
- In **West** heeft 10,1% van alle huishoudens een laag inkomen. Dat zijn zo'n 1.000 huishoudens. De meeste van deze huishoudens (zo'n 800) wonen in de buurten De Kruiskamp, De Schutskamp en Boschveld. In de relatieve kleine buurt De Moerputten is het aandeel lage inkomens het grootst, namelijk 24,8%. Andere buurten met een hoog aandeel lage inkomens zijn Boschveld (16,4%) en Deutenen (13,7%). In Willemspoort en Paleiskwartier is dit aandeel het laagst (0% en 3,1%).
- In **Zuidoost** wonen zo'n 600 huishoudens met een laag inkomen. Dat is 9% van alle huishoudens uit deze wijk. Vooral in Gestelse buurt (18,5%) en De Bossche Pad (16,4%) wonen relatief veel huishoudens met een laag inkomen. In de buurt Zuid is dit aandeel het laagst (4,4%).

Tabel 4 Ontwikkeling aandeel huishoudens met een laag inkomen in 's-Hertogenbosch 2017-2018, per wijk

Wijk	2017	2018
Nuland	3,7%	3,0%
Vinkel	5,5%	4,8%
Empel	2,8%	2,6%
West	10,7%	10,1%
Rosmalen zuid	3,7%	3,5%
Binnenstad	11,0%	10,6%
Graafsepoort	11,7%	11,5%
Zuidoost	9,1%	9,0%
Rosmalen noord	4,2%	4,2%
Maaspoort	4,9%	4,9%
Engelen	2,5%	2,5%
Noord	11,4%	11,6%
De Groote Wielen	4,4%	4,5%
Muntel / Vliert	10,4%	11,1%
's-Hertogenbosch	8,2%	8,1%
Nederland	7,9%	7,9%

Bron: CBS, IIV 2017 en 2018

Grootste afname van armoede in Nuland en Vinkel

In tabel 4 staat de ontwikkeling van het aandeel huishoudens met een laag inkomen tussen 2017 en 2018. In de gemeente 's-Hertogenbosch is dit licht afgenomen van 8,2% naar 8,1%. In de

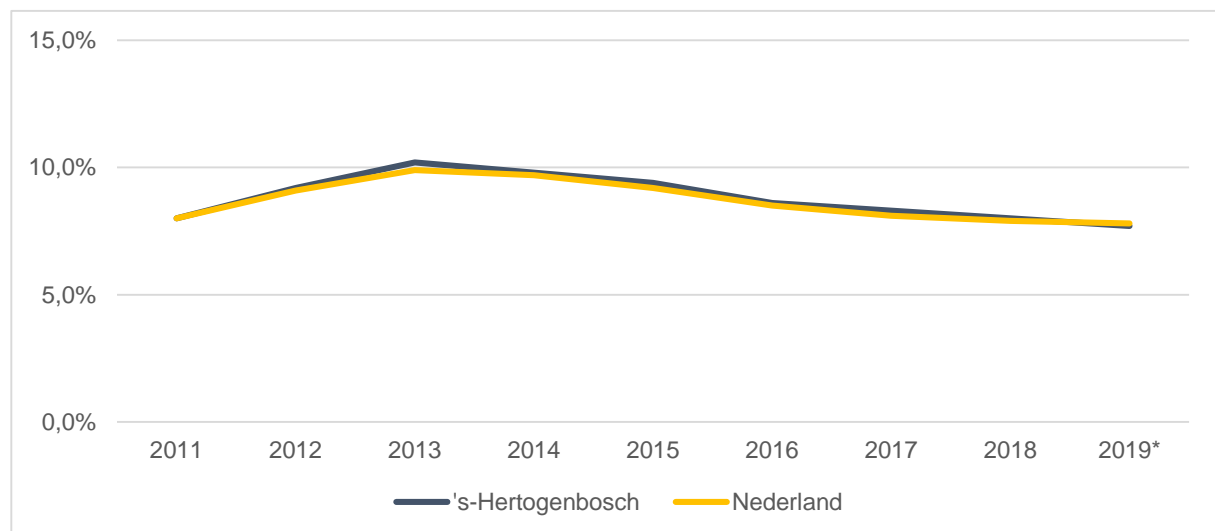
wijken Nuland en Vinkel zien we relatief de grootste afname van het aandeel huishoudens met een laag inkomen. Opvallend is dat we in deze wijken in de periode 2016-2017 juist de grootste toename zagen. Andere wijken met een afname zijn Empel, West, Rosmalen Zuid, Binnenstad, Zuidoost en Graafsepoort. De grootste toename zien we in Muntel/Vliert, van 10,4% naar 11,1%. Ook in De Groote Wielen en Noord is het aandeel huishoudens met een laag inkomen licht toegenomen.

3.2 Kinderen in armoede per wijk

Minder kinderen leven in armoede

In de gemeente 's-Hertogenbosch leeft volgens de voorlopige cijfers van 2019 7,7% van de kinderen in een huishouden met een laag inkomen. Sinds 2013 (10,2%) neemt dit af. Deze ontwikkeling zien we ook terug in de landelijke cijfers.

*Figuur 9 Aandeel minderjarige kinderen (0 t/m 17 jaar) in een huishouden met een laag inkomen in 's-Hertogenbosch en Nederland, 2011-2019**

Bron: CBS Statline en IIV *voorlopige cijfers.

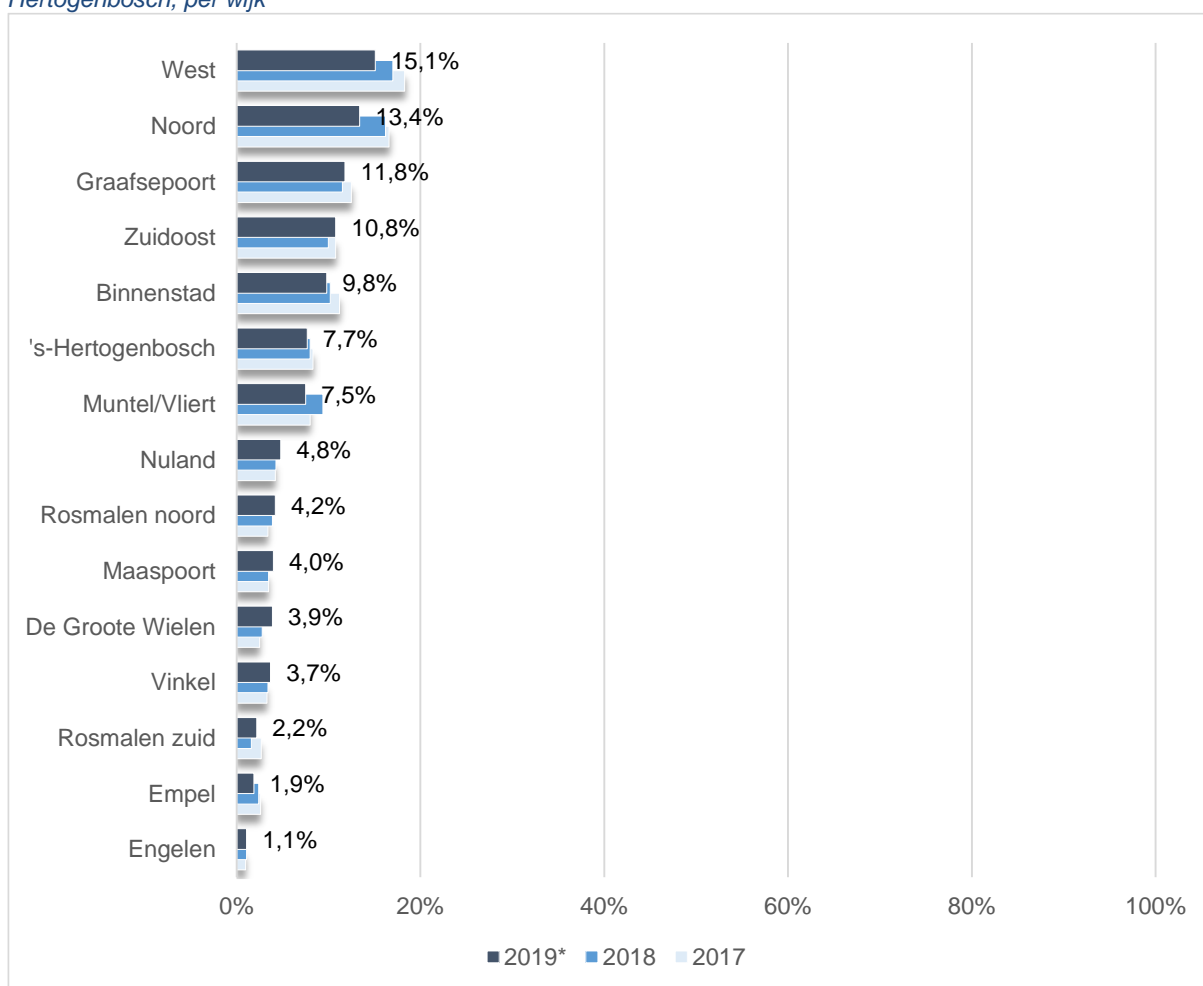
Armoederisico voor kinderen het grootst in de wijken West en Noord

Net als in de vorige monitor is het aandeel kinderen dat leeft in armoede het grootst in de wijk West. In deze wijk leeft 15,1% van alle kinderen in een huishouden met een laag inkomen. Dit zijn zo'n 500 kinderen. Ook in Noord (13,4%) gaat het om zo'n 500 kinderen. Verder zien we dat ook kinderen in Graafsepoort, Zuidoost en Binnenstad een groter armoederisico hebben dan gemiddeld in de gemeente 's-Hertogenbosch.

Kinderen uit Engelen relatief minste armoederisico

In Engelen leeft 1,1% van de kinderen in armoede. Dit is het laagste aandeel van alle wijken in de gemeente 's-Hertogenbosch. Ook in Empel, Rosmalen zuid, Vinkel, De Groote Wielen, Maaspoort, Rosmalen noord, Nuland en Muntel/Vliert is het aandeel kinderen dat leeft in een huishouden met een laag inkomen lager dan gemiddeld in de gemeente 's-Hertogenbosch. Tussen 2017 en 2019 zien we de grootste afname van het aandeel kinderen in armoede in de wijken Empel, Noord, Rosmalen zuid en West. Zowel in Noord als West gaat het om een afname van zo'n 100 kinderen. De grootste relatieve toename zien we in De Groote Wielen, van 2,5% in 2017 naar 3,9% in 2019.

Figuur 10 Aandeel minderjarige kinderen (0 t/m 17 jaar) in een huishouden met een laag inkomen in 's-Hertogenbosch, per wijk

Bron: CBS, IIV 2017, 2018 en 2019* *voorlopige cijfers.

Leeswijzer: in de wijk West woont in 2019 15,1% van de minderjarige kinderen in een huishouden met een laag inkomen.

4. Maatschappelijke participatie en welzijn

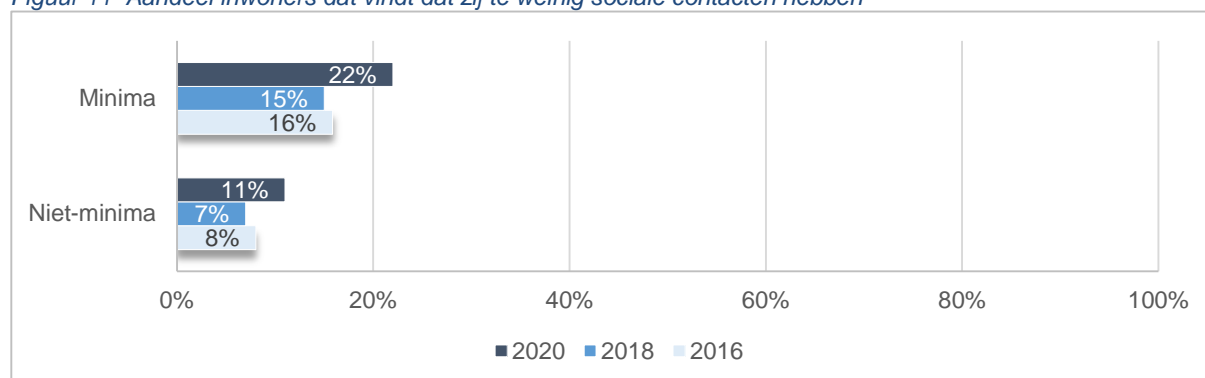
Minima hebben veelal minder sociale contacten dan niet-minima. Het aandeel dat minimaal wekelijks sport is onder minima (35%) lager dan onder niet-minima (53%). Ook zijn zij minder vaak lid van een sportvereniging. In 2020 is er geen opvallend verschil meer tussen minima en niet-minima in het aandeel inwoners met overgewicht. In 2018 was dit verschil er nog wel. Minima voelen zich wel vaker beperkt door hun gezondheid dan niet-minima. Het aandeel dat in het dagelijks leven hulp krijgt van mensen uit hun omgeving is onder minima (45%) hoger dan onder niet-minima (29%). Ook zijn minima meer bekend met Koo en met de wijkpleinen dan niet-minima.

4.1 Maatschappelijke participatie

Minima hebben minder sociale contacten dan niet-minima

De meeste inwoners hebben minimaal wekelijks contact met familie, vrienden of kennissen². In 2020 geeft 77% van de minima dit aan en van de niet-minima 86%. Vier procent van de minima geeft aan dat zij zelden of nooit sociale contacten hebben. Dat aandeel is groter dan onder niet-minima (0,5%). Minima vinden vaker dan niet-minima dat zij te weinig sociale contacten hebben. Vergeleken met voorgaande jaren vinden meer inwoners dat zij te weinig contacten hebben. Dat geldt zowel voor minima als niet-minima. De enquête van 2020 heeft uitgestaan tijdens de coronacrisis waarin de mogelijkheden voor sociale contacten door de corona maatregelen beperkter waren dan andere jaren.

Figuur 11 Aandeel inwoners dat vindt dat zij te weinig sociale contacten hebben

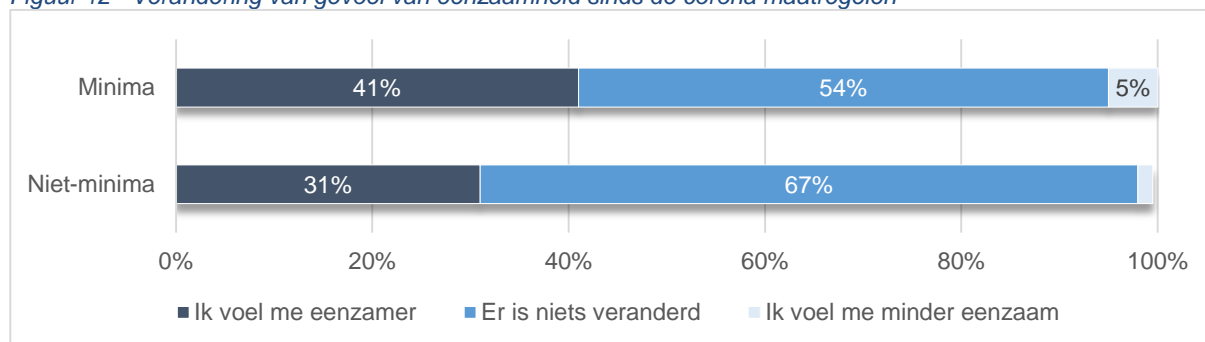
Bron: Enquête Sport en Welzijn

Meer eenzaamheid door corona maatregelen

Minima voelen zich over het algemeen eenzamer dan niet-minima. Van de minima geeft 10% aan dat zij zich 'altijd' of 'meestal' eenzaam voelen. Ook is het gevoel van eenzaamheid door de coronacrisis toegenomen. Dit zien we sterker onder minima dan onder niet-minima. Van de minima voelt 41% zich sinds de eerste corona maatregelen in maart 2020 eenzamer. Onder niet-minima is dit aandeel lager (31%). Vijf procent van de minima voelt zich sinds de corona maatregelen juist minder eenzaam.

² In het onderzoek van 2020 is ook online contact meegeteld, zoals videobellen.

Figuur 12 Verandering van gevoel van eenzaamheid sinds de corona maatregelen

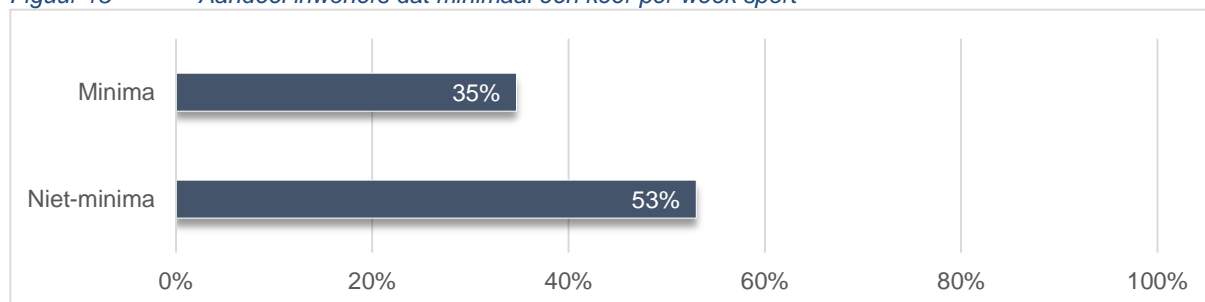

Bron: Enquête Sport en Welzijn 2020

Minima sporten minder vaak dan niet-minima

Minima gaven in 2020 vaker dan niet-minima aan dat zij niet sporten. Onder minima is dat 44% en onder niet-minima 22%. Van de minima geeft 35% aan dat zij minimaal wekelijks sporten. Bij de groep niet-minima is dit aandeel een stuk hoger, namelijk 53%. Ook voldoen minima minder vaak aan de beweegrichtlijnen. Van de minima voldoet 28% aan deze richtlijnen, van de niet-minima is dat 48%. Volgens deze richtlijnen³ zouden volwassenen bijvoorbeeld wekelijks tenminste twee en een half uur matig intensief moeten bewegen. Ook worden spier- en botversterkende activiteiten aanbevolen. Omdat het meten van beweegrichtlijnen nieuw is, kunnen we alleen een beeld geven van de situatie in 2020. Daarvóór werd de Nederlandse norm van gezond bewegen gemeten.

Figuur 13 Aandeel inwoners dat minimaal één keer per week sport

Bron: Enquête Sport en Welzijn 2020

Minima minder vaak lid van sportvereniging dan niet-minima

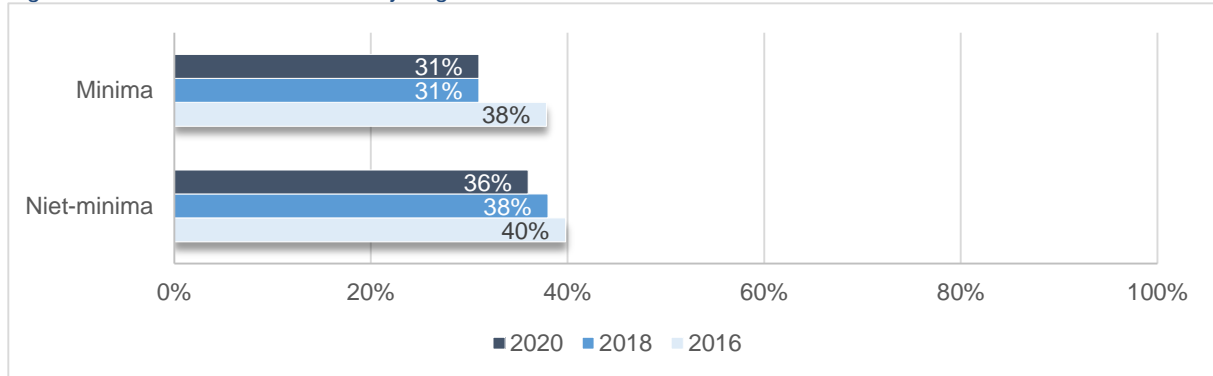
Van de minima geeft in 2020 15% aan dat zij sporten als lid van een sportvereniging. Onder de niet-minima ligt dit aandeel hoger, namelijk op 28%.

³ De Gezondheidsraad heeft in 2017 aan de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport advies uitgebracht over nieuwe beweegrichtlijnen. Deze richtlijnen zijn gebaseerd op onderzoek naar de gezondheidseffecten van bewegen. Het RIVM heeft een methode ontwikkeld om op een standaard manier te berekenen hoeveel mensen voldoen aan de nieuwe beweegrichtlijnen (RIVM, 2019/2020).

3 op de 10 minima doen vrijwilligerswerk

Waar in 2018 het aandeel vrijwilligers onder minima nog significant lager was dan onder niet-minima, is dat in 2020 niet meer zo. 31% van de minima doet wel eens vrijwilligerswerk, onder niet-minima is dat 36%.

Figuur 14 Aandeel inwoners dat vrijwilligerswerk doet

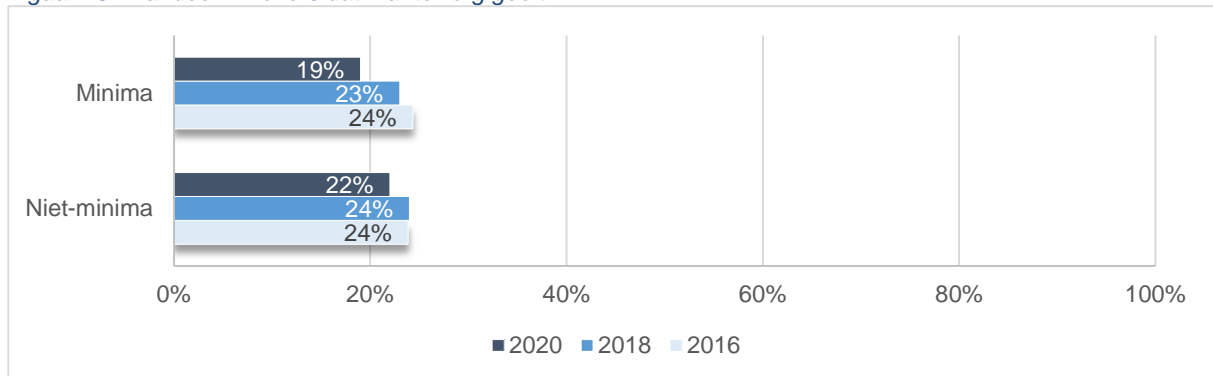

Bron: Enquête Sport en Welzijn

Zo'n 1 op de 5 minima geeft wel eens mantelzorg

Zo'n één op de vijf inwoners van 's-Hertogenbosch is mantelzorger. Zij zorgen voor langere tijd en onbetaald voor iemand in hun omgeving die chronisch ziek, gehandicapt of hulpbehoevend is. Voor het aandeel mantelzorgers zien we geen significant verschil tussen minima of niet-minima. Wel is het aantal uren dat minima gemiddeld per week besteden aan de mantelzorg ruim twee keer zoveel als dat van de niet-minima. Minima besteden gemiddeld 15 uur per week aan de mantelzorg, niet-minima 6 uur.

Figuur 15 Aandeel inwoners dat mantelzorg geeft

Bron: Enquête Sport en Welzijn

4.2 Welzijn

Gezondheidsverschillen naar inkomen

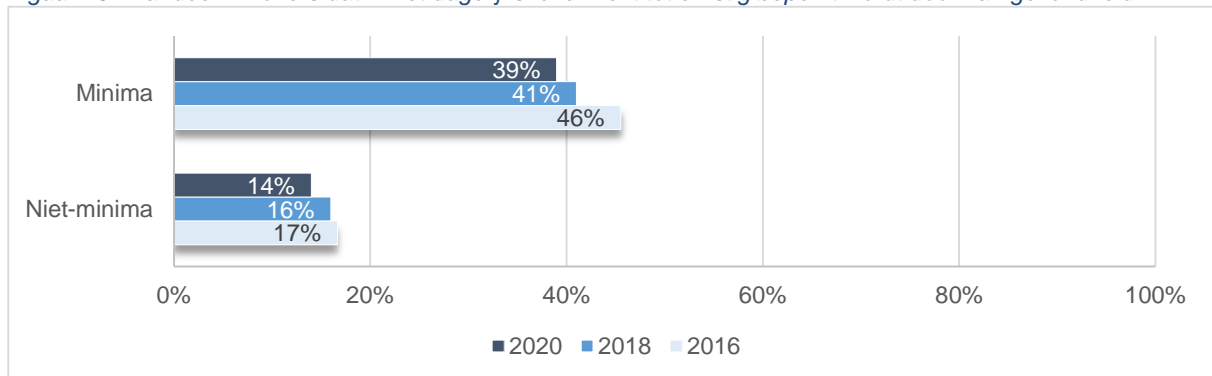
Verschillen in ervaren gezondheid hangen veelal samen met inkomen. Enerzijds hebben mensen met een laag inkomen minder geld voor een gezonde leefstijl, zoals gezonde voeding en goede huisvesting. Anderzijds zijn mensen met gezondheidsproblemen niet altijd in staat om fulltime te werken en hebben daardoor een lager inkomen.

Minima vaker beperkt door hun gezondheid dan niet-minima

Minima zijn minder positief over hun eigen gezondheid dan niet-minima. Van de minima beoordeelt iets minder dan de helft de eigen gezondheid als (zeer) goed, onder niet-minima is dat 8 op de 10. Minima voelen zich ook vaker licht tot ernstig beperkt door hun gezondheid

(39%) dan niet-minima (14%). Zij worden bijvoorbeeld beperkt bij huishoudelijke taken of traplopen. Het aandeel minima dat zich beperkt voelt door de gezondheid is de afgelopen jaren niet significant veranderd.

Figuur 16 Aandeel inwoners dat in het dagelijks leven licht tot ernstig beperkt wordt door hun gezondheid

Bron: Enquête Sport en Welzijn

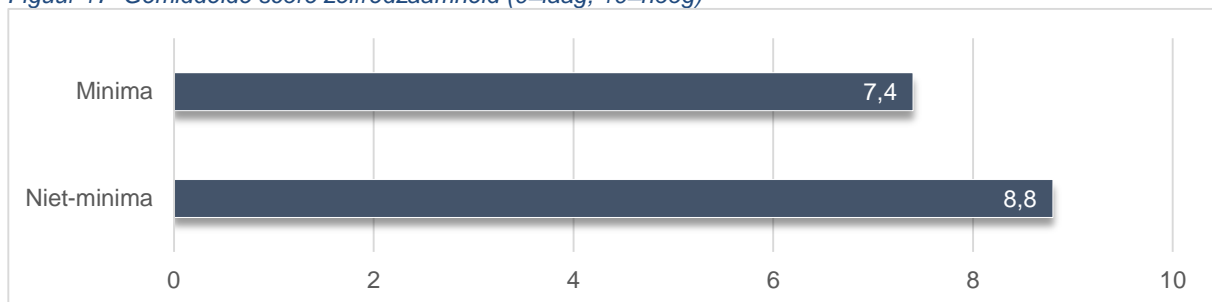
Geen opvallend verschil meer tussen minima en niet-minima in aandeel overgewicht

In 2018 hadden minima nog significant vaker te maken met overgewicht dan niet-minima. Dit verschil zien we in 2020 niet meer. Van de minima heeft 44% (ernstig) overgewicht, van de niet-minima is dat 41%.

Gevoel van zelfredzaamheid onder minima lager dan onder niet-minima

Zelfredzaamheid is gemeten aan de hand van drie stellingen: 'Ik kan alles goed aan', 'Ik kan prima voor mezelf opkomen' en 'Als ik een probleem heb, weet ik meestal hoe ik dit kan oplossen'. Hoe hoger de score op deze stellingen, hoe zelfredzamer iemand is. Niet-minima (8,8) hebben een hogere score voor zelfredzaamheid dan minima (7,4). Het verschil is het grootst voor de stelling 'Ik kan alles goed aan'.

Figuur 17 Gemiddelde score zelfredzaamheid (0=laag; 10=hoog)

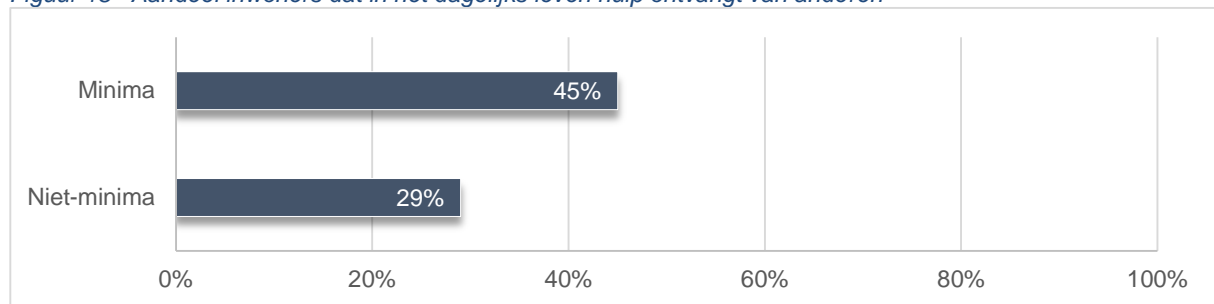

Bron: Enquête Sport en Welzijn 2020

Minima krijgen vaker hulp van mensen uit hun omgeving dan niet-minima

Minima geven vaker dan niet-minima aan dat zij in het dagelijks leven hulp krijgen van anderen. Van de minima krijgt 45% wel eens hulp, van de niet-minima is dat 29%. Het gaat bijvoorbeeld om hulp bij huishoudelijke taken, boodschappen doen, formulieren invullen of zorg voor de kinderen. De hulp komt voornamelijk van familieleden. Minima krijgen meer dan niet-minima hulp van hulpverleners/professionals.

Figuur 18 Aandeel inwoners dat in het dagelijks leven hulp ontvangt van anderen

Bron: Enquête Sport en Welzijn 2020

Veranderingen in hulp door corona maatregelen

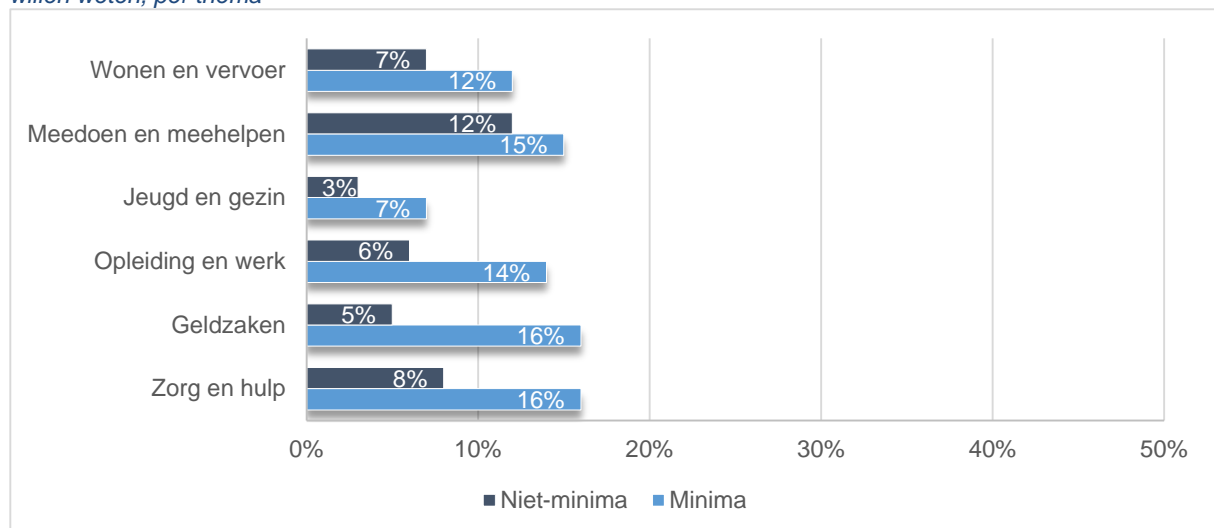
Er is gevraagd of er sinds de corona maatregelen iets is veranderd in de hulp die men krijgt. Van de minima geeft 17% aan dat er iets is veranderd (niet-minima: 7%). 9% van de minima krijgt minder hulp, 3% krijgt meer hulp en nog eens 3% krijgt andere hulp.

4.3 Toegang tot informatie en advies

Behoefte aan informatie en advies groter onder minima dan onder niet-minima

Aan inwoners is voor zes thema's binnen het sociaal domein gevraagd of zij weten waar zij terecht kunnen voor informatie of advies. Van de minima geeft 32% voor één of meer onderwerpen aan dat zij niet weten waar zij terecht kunnen voor informatie of advies, maar dat wel willen weten. Onder niet-minima is dat 20%. Een dergelijk verschil zagen we ook in 2018. Alleen voor de onderwerpen 'meedoen en meehelpen⁴' en 'jeugd en gezin' zien we geen opvallend verschil tussen minima en niet-minima in de mate waarin zij weten waar zij terecht kunnen voor informatie en advies.

Figuur 19 Aandeel inwoners dat niet weet waar zij terecht kunnen voor informatie en advies, maar dat wel zou willen weten, per thema

Bron: Enquête Sport en Welzijn 2020

Koo als informatie- en adviespunt

Inwoners van de gemeente 's-Hertogenbosch kunnen vanaf 2019 bij Koo terecht voor informatie, vragen en advies binnen het sociaal domein. Het gaat om vragen over geldzaken, zorg en hulp, jeugd en gezin, wonen en vervoer, opleiding en werk, meedoen en meehelpen. Inwoners kunnen

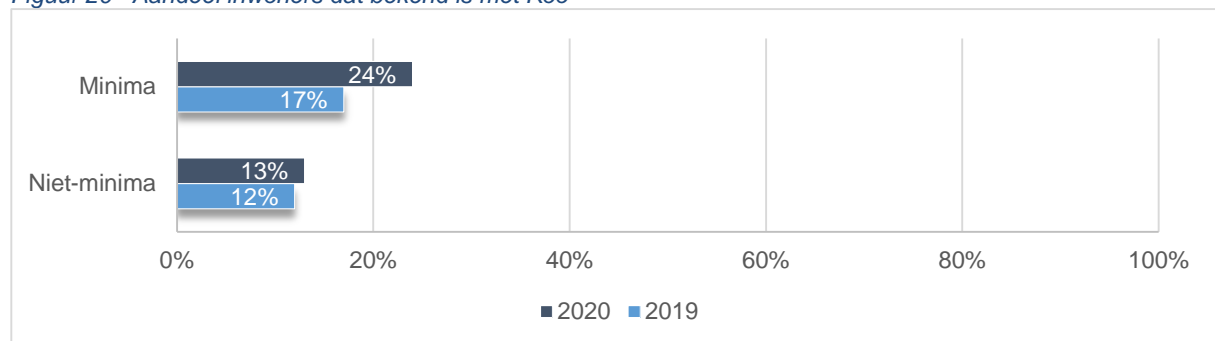
⁴ Zoals vrijwilligerswerk en hulp in de wijk

bellen met Koo, een e-mail sturen en informatie opzoeken op de website. Ook kunnen zij binnenlopen bij één van de negen wijkpleinen. Tijdens de coronacrisis (vanaf maart 2020) waren de wijkpleinen beperkt geopend en konden inwoners hier alleen op afspraak terecht.

Bekendheid Koo groter onder minima dan onder niet-minima

De gemeente heeft op verschillende manieren aandacht besteed aan de bekendheid van Koo. Dit is met name gedaan via berichten op sociale media en verhalen in o.a. wijkkranten en de Bossche Omroep. Ook zijn er posters en folders verspreid op bijvoorbeeld scholen, bij huisartsen en in de horeca. In het najaar van 2019 en 2020 is aan inwoners gevraagd naar hun bekendheid met Koo. Minima blijken beter bekend te zijn met Koo dan niet-minima. Bijna een kwart van de minima kent Koo.

Figuur 20 Aandeel inwoners dat bekend is met Koo

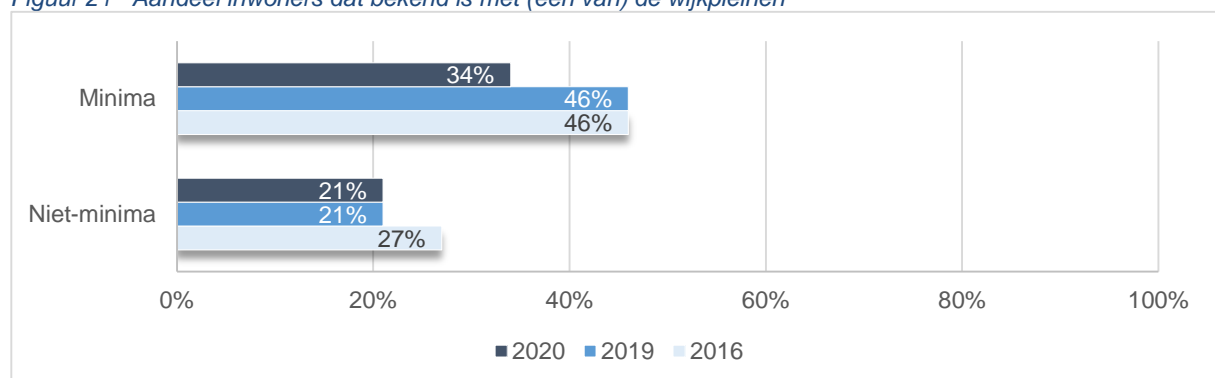

Bron: Enquête Sport en Welzijn 2020 en Leefbaarheid en Veiligheid 2019

Minima beter bekend met wijkpleinen dan niet-minima

Van de minima kent 34% (één van) de wijkpleinen. De bekendheid is onder minima groter dan onder niet-minima (21%). In 2020 geven minder minima aan dat zij bekend zijn met de wijkpleinen dan in 2019. Onder de niet-minima zien we die afname niet. Het gebruik van de wijkpleinen is onder minima hoger dan onder niet-minima. Tijdens de coronacrisis waren de wijkpleinen beperkt geopend en konden inwoners hier alleen op afspraak terecht.

Figuur 21 Aandeel inwoners dat bekend is met (één van) de wijkpleinen

Bron: Enquête Sport en Welzijn 2020, Leefbaarheid en Veiligheid 2019 en Leefbaarheid 2016

5. Inkomensondersteunende regelingen

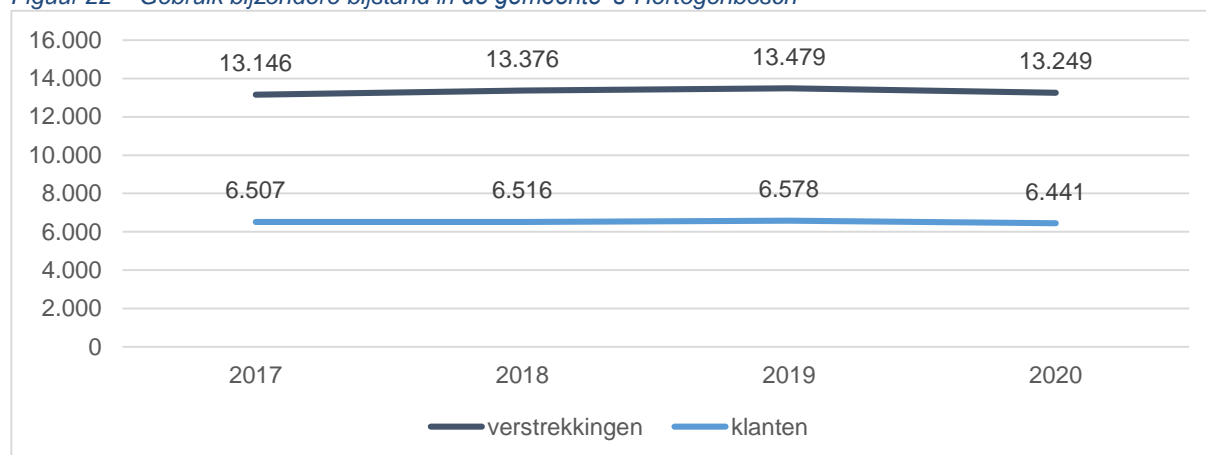
Het gebruik van bijzondere bijstand ligt in 2020 iets lager dan in voorgaande jaren. Met name het aantal polissen binnen de collectieve zorgverzekering is gedaald, van bijna 5.800 in 2019 tot ruim 5.600 in 2020. Ook het aantal verstrekkingen voor de individuele inkomenstoeslag nam licht af. Voor beschermingsbewind nam dit aantal juist toe. Het aantal bijstandsuitkeringen nam in 2020 licht toe na een jarenlange daling. Het aantal toegekende vergoedingen door Stichting Leergeld is in 2020 ongeveer gelijk aan 2019. In 2020 ging het om ruim 2.400 verstrekkingen.

5.1 Algemene regelingen

Aantal inwoners met bijzondere bijstand in 2020 iets lager dan voorgaande jaren

In 2020 is er ruim 13.200⁵ keer bijzondere bijstand verstrekt aan ruim 6.400 inwoners. Het aantal inwoners met bijzondere bijstand nam van 2017 tot 2019 licht toe, in 2020 is dit weer gedaald en ligt het iets lager dan in 2017. Bijzondere bijstand is er voor bijzondere en noodzakelijke kosten voor huishoudens met een laag inkomen. Ook biedt het financiële ondersteuning aan huishoudens met een langdurig laag inkomen. Het kan zijn dat een eigen bijdrage wordt gevraagd. De hoogte daarvan is afhankelijk van het inkomen en spaargeld.

Figuur 22 Gebruik bijzondere bijstand in de gemeente 's-Hertogenbosch

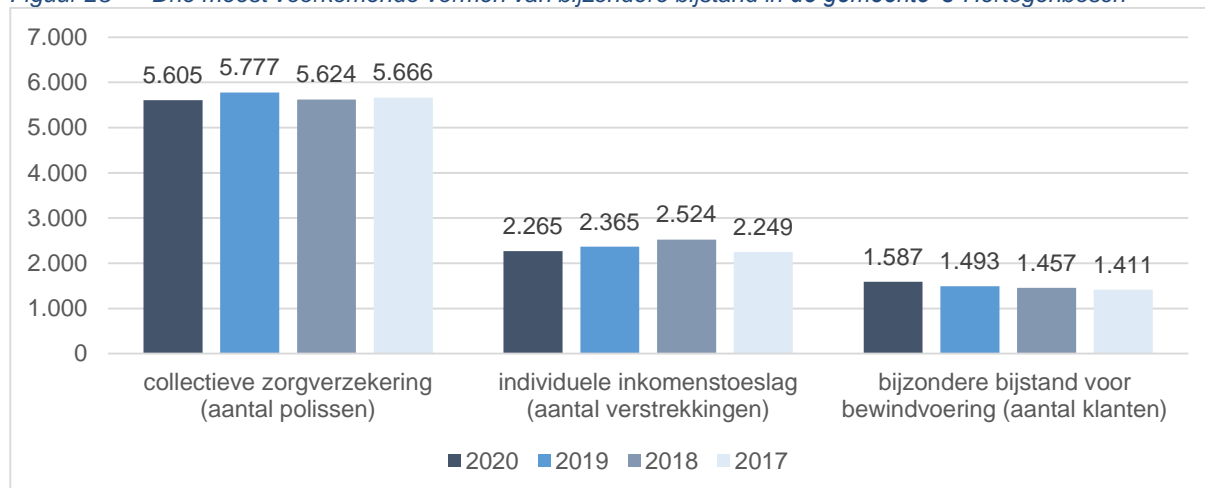
Bron: registratiegegevens gemeente

In 2020 minder polissen collectieve zorgverzekering dan in 2019

Het aantal polissen binnen de collectieve zorgverzekering nam tot 2019 licht toe tot bijna 5.800 en daalde in 2020 weer naar ruim 5.600. De collectieve zorgverzekering is één van de meest gebruikte vormen van bijzondere bijstand. Deze verzekering biedt de gemeente aan samen met zorgverzekeraars CZ en VGZ. Inwoners met een netto-inkomen tot 130% van de bijstandsnorm en weinig vermogen kunnen er gebruik van maken. Zij krijgen korting op de zorgpakketten en de gemeente betaalt mee aan de premie.

⁵ Periodieke verstrekkingen zijn in dit cijfer 1 keer meegeteld.

Figuur 23 Drie meest voorkomende vormen van bijzondere bijstand in de gemeente 's-Hertogenbosch

Bron: registratiegegevens gemeente

In 2020 iets minder verstrekkingen individuele inkomenstoeslag dan in 2019

In 2020 heeft de gemeente 2.265 keer de individuele inkomenstoeslag verstrekt. Dat is iets minder dan in 2019 ⁶. De individuele inkomenstoeslag is een vrij te besteden geldbedrag dat eenmaal per jaar wordt toegekend aan personen die drie jaar achter elkaar een inkomen hebben op bijstandsniveau, weinig spaargeld hebben en geen zicht op een hoger inkomen. Het gaat om personen van 21 jaar of ouder, maar jonger dan de AOW-leeftijd. De individuele inkomenstoeslag wordt elk jaar opnieuw vastgesteld.

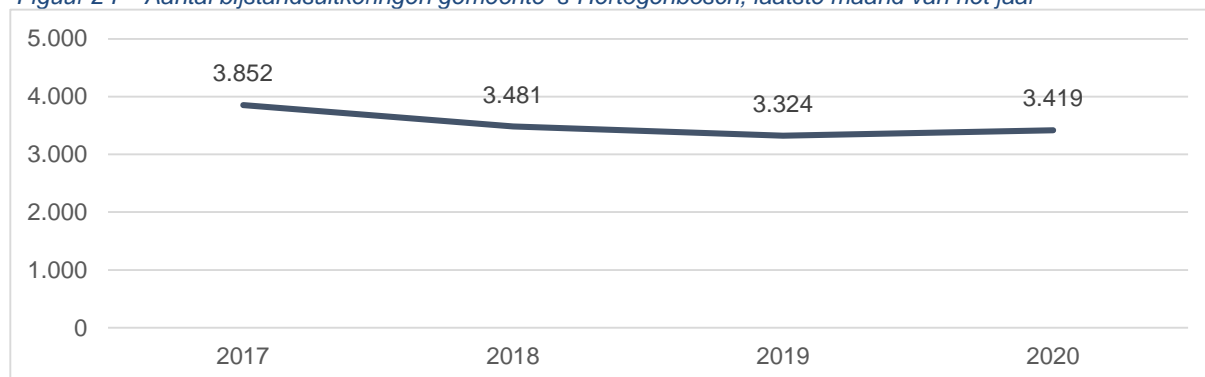
Bijzondere bijstand voor beschermingsbewind laatste jaren toegenomen

De rechter kan beschermingsbewind opleggen voor inwoners die het zelf niet lukt om hun inkomsten en uitgaven te beheren. De inkomsten en uitgaven worden dan beheerd door een bewindvoerder. Inwoners kunnen bijzondere bijstand ontvangen voor beschermingsbewind. Deze vorm van bijzondere bijstand nam de laatste jaren toe, van ruim 1.400 verstrekkingen in 2017 tot bijna 1.600 in 2020.

Aantal bijstandsuitkeringen nam in 2020 licht toe na een jarenlange daling

In december 2020 lag het aantal bijstandsuitkeringen in het kader van de BUIG ⁷ met ruim 3.400 uitkeringen iets hoger dan in dezelfde maand in 2019. In de jaren daarvoor zagen we het aantal bijstandsuitkeringen juist afnemen.

Figuur 24 Aantal bijstandsuitkeringen gemeente 's-Hertogenbosch, laatste maand van het jaar

Bron: registratiegegevens gemeente

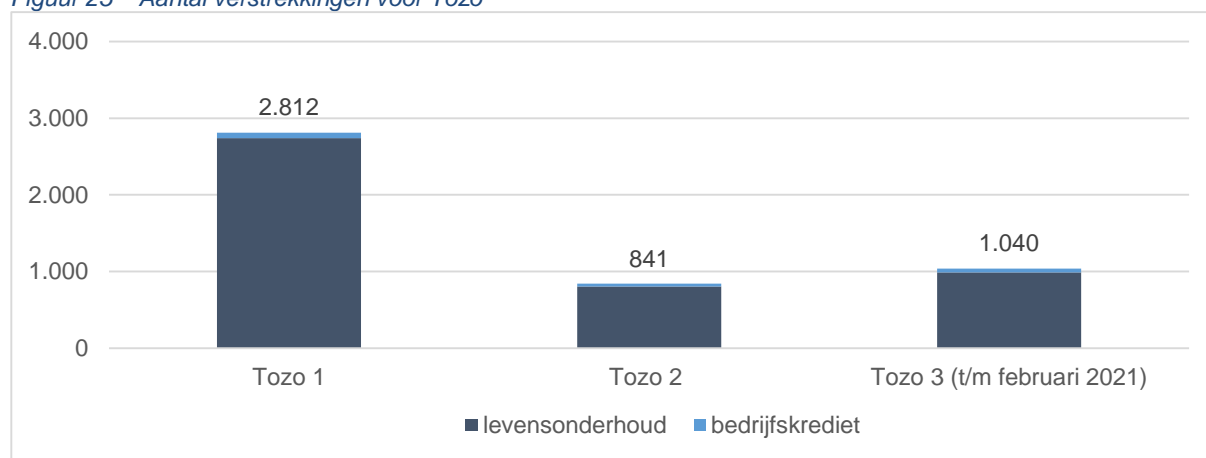
⁶ In 2018 lag het aantal iets hoger. Dat had een administratieve reden. Een deel van de verstrekkingen over 2017 is pas in 2018 opgenomen in de administratie.

⁷ Gemeenten ontvangen van het Rijk een gebundelde uitkering (BUIG) voor bekostigen van uitkeringen ihkv de Participatiewet, IOAW, IOAZ en Bbz (levensonderhoud startende ondernemers) en inzet van loonkostensubsidie.

Totaal 2.812 verstrekkingen voor Tozo 1; 841 voor Tozo 2 en t/m februari 2021 1.040 voor Tozo 3

De Rijksoverheid heeft in 2020 een steun- en herstelpakket opgezet waar werkgevers en ondernemers gebruik van kunnen maken tijdens de coronacrisis. Eén van de regelingen is de Tozo, de Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers. De regeling voorziet in een aanvullende uitkering voor levensonderhoud als het inkomen door de coronacrisis onder het sociaal minimum daalt. En het voorziet in een lening voor bedrijfskapitaal om liquiditeitsproblemen op te vangen. Ondernemers kunnen de uitkering aanvragen bij de gemeente. Tozo 1 kon worden aangevraagd voor (een deel van) de periode maart t/m mei 2020, Tozo 2 voor juni t/m september 2020 en Tozo 3 voor oktober 2020 t/m maart 2021. Er zijn een aantal verschillen tussen Tozo 1, 2 en 3. Zo geldt voor Tozo 2 en 3 een partnerinkomenstoets, terwijl dat bij Tozo 1 niet het geval was. Vanaf Tozo 3 geldt ook een vermogenstoets. Er zijn in totaal 2.812 verstrekkingen gedaan voor Tozo 1 en 841 voor Tozo 2. Voor Tozo 3 ging het t/m februari 2021 om 1.040 verstrekkingen.

Figuur 25 Aantal verstrekkingen voor Tozo

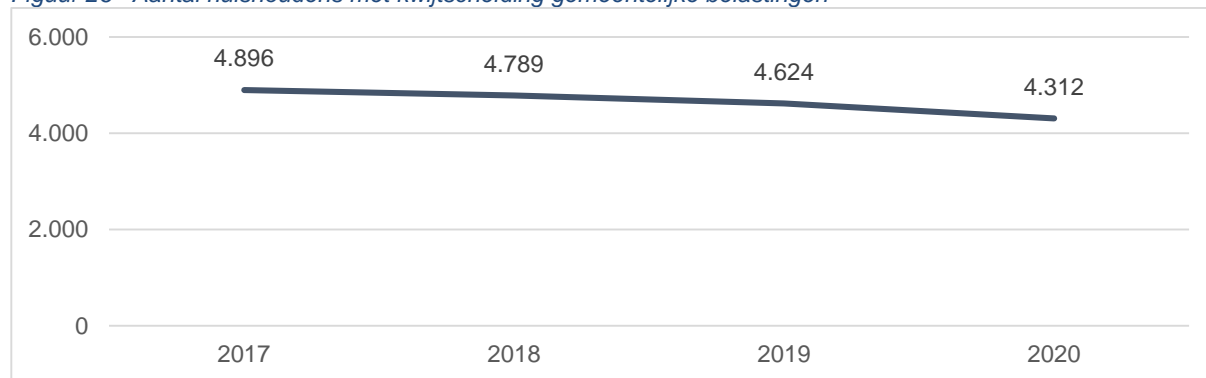

Bron: registratiegegevens gemeente

Verdere daling aantal kwijtscheldingen gemeentelijke belastingen

Huishoudens met een laag inkomen en weinig vermogen kunnen in aanmerking komen voor kwijtschelding van rioolheffing, afvalstoffenheffing en (on)roerende zaakbelasting. Zij hoeven deze belastingen dan niet te betalen. Het aantal huishoudens waarvan de gemeentelijke belastingen zijn kwijtgescholden is de laatste jaren afgenomen van 4.896 in 2017 naar 4.312 in 2020.

Figuur 26 Aantal huishoudens met kwijtschelding gemeentelijke belastingen

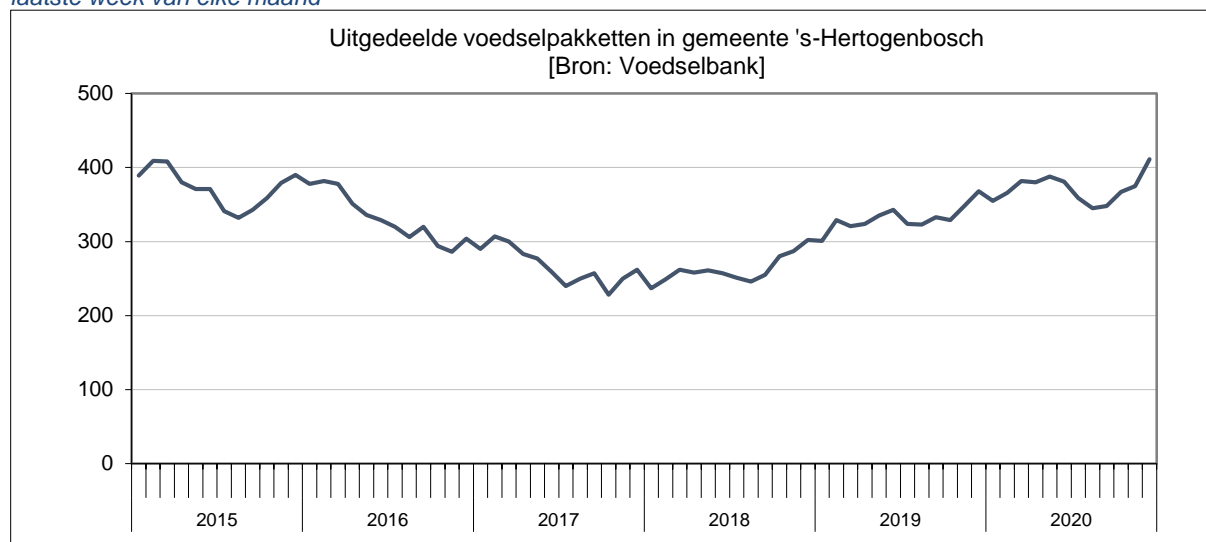

Bron: Gemeente, afdeling Belastingen

Aantal uitgedeelde pakketten door de Voedselbank is laatste jaren toegenomen

In de gemeente 's-Hertogenbosch nam van begin 2016 tot medio 2017 het aantal door de Voedselbank uitgedeelde voedselpakketten af. Vanaf medio 2017 tot derde kwartaal 2018 is de uitgifte van voedselpakketten redelijk stabiel. Daarna zien we het aantal weer stijgen. In de laatste week van december 2020 ging het om 411 pakketten. Uitgangspunt van de voedselbank is dat er per huishouden één pakket wordt verstrekt.

Figuur 27 Aantal door de Voedselbank uitgedeelde pakketten in de gemeente 's-Hertogenbosch in de laatste week van elke maand

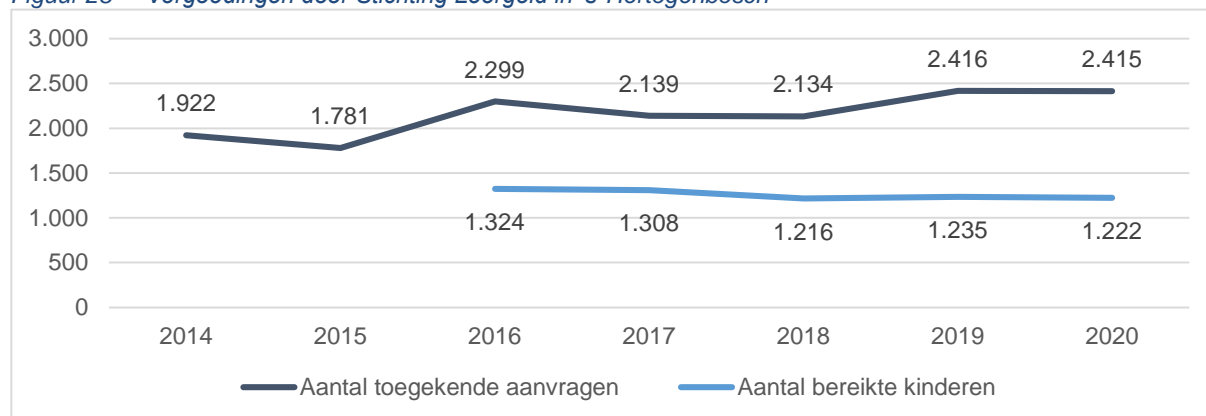
Bron: Voedselbank

5.2 Regelingen voor kinderen en gezinnen

Aantal vergoedingen door Stichting Leergeld niet veranderd

In 2020 heeft Stichting Leergeld 2.415 vergoedingen toegekend aan 1.222 kinderen. Deze aantallen wijken nauwelijks af van 2019. De stichting richt zich op gezinnen met kinderen van 4 tot 18 jaar. Voor kinderen van het basisonderwijs vergoeden zij met name binnen- en buitenschoolse activiteiten, zoals een schoolreisje, schoolkamp of de ouderbijdrage. Voor kinderen die naar de eerste klas van het voortgezet onderwijs gaan is er een fietsregeling. Omdat er in coronatijd minder uitstapjes en buitenschoolse activiteiten zijn geweest, zien we dat hier minder verstrekkingen voor zijn gedaan. In de coronatijd zijn er in 2020 vanwege thuisonderwijs wel laptops/tablets verstrekt via Stichting Leergeld. Ook zijn er mondkapjes verstrekt.

Figuur 28 Vergoedingen door Stichting Leergeld in 's-Hertogenbosch

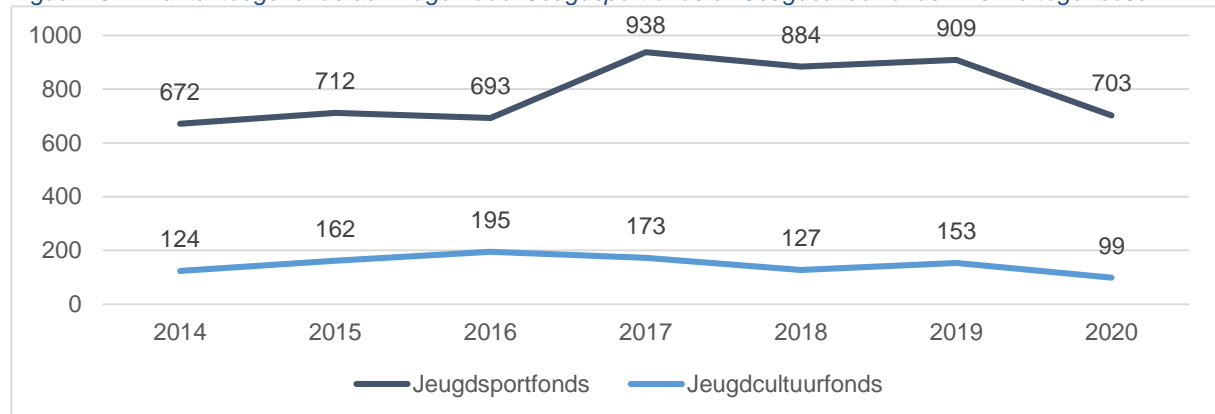

Bron: Stichting Leergeld

In 2020 minder aanvragen voor Jeugdsportfonds en Jeugdcultuurfonds

Het Jeugdsportfonds en Jeugdcultuurfonds ondersteunen kinderen in de leeftijd van 4 tot 18 jaar die om financiële redenen niet kunnen sporten of deelnemen aan culturele activiteiten. Het aantal toegekende aanvragen door de fondsen ligt in 2020 lager dan in 2019. Voor het Jeugdsportfonds ging het in 2020 om ruim 700 toegekende aanvragen, voor het Jeugdcultuurfonds waren dat er bijna 100. De daling kan worden verklaard doordat er in 2020 vanwege corona maatregelen minder activiteiten waren en daardoor ook minder aanvragen.

Figuur 29 Aantal toegekende aanvragen door Jeugdsportfonds en Jeugdcultuurfonds in 's-Hertogenbosch

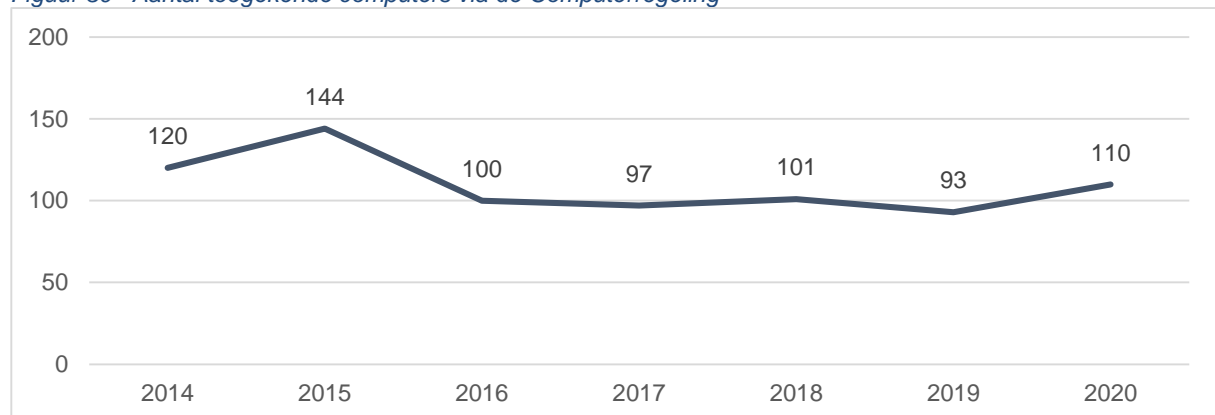
Bron: Stichting Jeugdsportfonds en Stichting Jeugdcultuurfonds

Een deel van de kinderen krijgt meerdere keren per jaar een vergoeding, bijvoorbeeld zowel voor sportcontributie als voetbalschoenen. De aanvragen voor de fondsen worden gedaan door professionals, bijvoorbeeld een leerkracht, een medewerker van Farent of iemand van Stichting Leergeld. Het geld gaat rechtstreeks naar de sport- of culturele instellingen. Ouders of verzorgers hoeven geen aanvraagformulieren in te vullen of bonnetjes te bewaren.

Stichting Weekje Weg

De gemeente 's-Hertogenbosch verstrekt elk jaar een subsidie aan Stichting Weekje Weg. Daarmee wordt een vakantieweek mogelijk gemaakt voor 20 gezinnen uit 's-Hertogenbosch met kinderen in de leeftijd tot 12 jaar. Het gaat ieder jaar om 20 andere gezinnen. Deze gezinnen hebben een inkomen onder het sociaal minimum. Het gaat om groepsvakanties die begeleid worden door vrijwilligers. Maatschappelijk werk, jeugdzorg en scholen kunnen gezinnen aandragen voor de vakantieweek.

Figuur 30 Aantal toegekende computers via de Computerregeling

Bron: registratiegegevens gemeente

In 2020 werden er 110 computers toegekend via de Computerregeling

Met de Computerregeling wil de gemeente achterstanden voorkomen van kinderen in het voortgezet onderwijs die opgroeien in een gezin met een laag inkomen. In 2020 werden er 110

computers toegekend aan gezinnen met een laag inkomen. Dat is iets meer dan de jaren daarvoor. Het gaat om het aantal nieuw toegekende aanvragen in dat jaar, niet om het totaal aantal kinderen of gezinnen dat gebruik maakt van een computer via de computerregeling. Via de Computerregeling zijn in 2020 ook laptops verstrekt aan leerlingen uit het voortgezet onderwijs voor het volgen van thuisonderwijs.

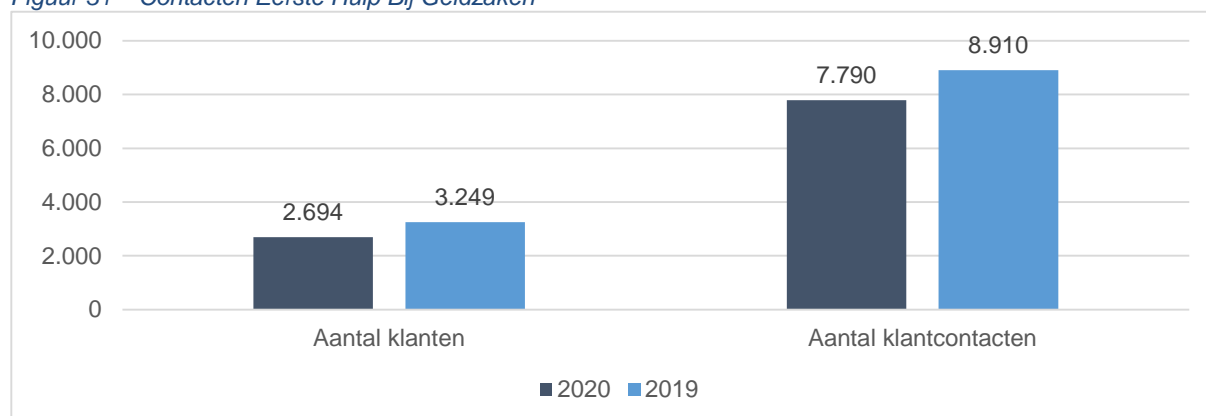
6. Schulddienstverlening

In 2020 hebben minder inwoners gebruik gemaakt van Eerste Hulp Bij Geldzaken (EHBG) dan in 2019. Door de corona maatregelen konden inwoners hier het grootste deel van 2020 alleen op afspraak terecht. Het aandeel inwoners dat door EHBG werd doorverwezen nam wel toe. Dat zien we terug in het aantal intakes schulddienstverlening dat in 2020 hoger lag dan de jaren daarvoor. Het totaal aantal klanten schulddienstverlening veranderde nauwelijks. In 2020 waren dat er ruim 2.000. Het aantal inwoners met een schuldregeling is de laatste jaren afgenomen. Het aantal saneringskredieten nam toe, terwijl het aantal sociale leningen juist afnam.

In 2020 minder klanten Eerste Hulp Bij Geldzaken dan in 2019

Vanaf 2019 krijgen alle inwoners die met de gemeente contact opnemen voor hulp bij geldzaken eerst een gesprek met Eerste Hulp Bij Geldzaken (EHBG). EHBG is er voor inwoners met (dreigende) financiële problemen. Zij worden hier direct geholpen met hun hulpvraag of indien nodig doorverwezen, bijvoorbeeld naar schulddienstverlening. Het aantal klanten en klantcontacten EHBG lag in 2020 iets lager dan in 2019. In 2020 hielp EHBG zo'n 2.700 klanten, in 2019 waren dat er nog 3.249. In 2019 konden inwoners ook zonder afspraak bij EHBG terecht. In verband met de corona maatregelen kan dat vanaf maart 2020 (tijdelijk) alleen nog op afspraak. EHBG is daarnaast telefonisch en per e-mail bereikbaar. Vanaf november 2020 heeft EHBG ook een ondernemersloket.

Figuur 31 Contacten Eerste Hulp Bij Geldzaken

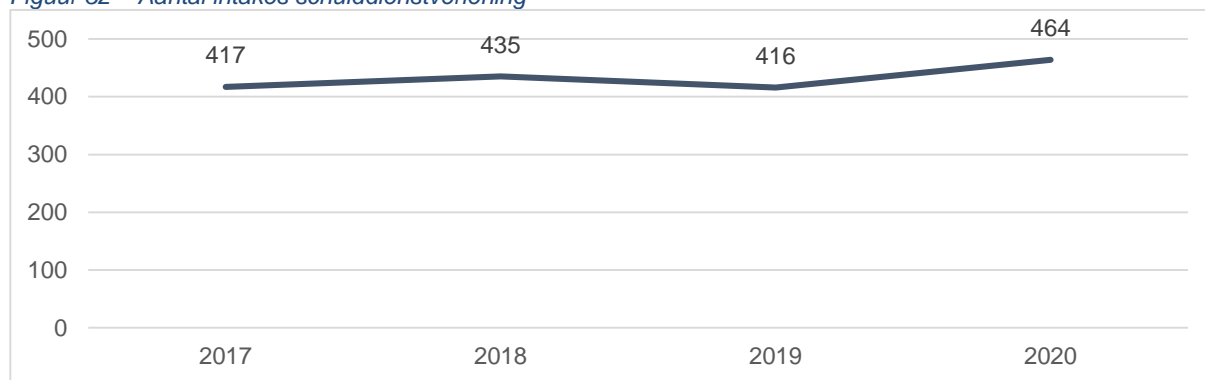

Bron: registratiegegevens gemeente

Instroom schulddienstverlening in 2020 licht toegenomen

Hoewel er in 2020 minder inwoners bij EHBG kwamen, werd een groter aandeel doorverwezen naar schulddienstverlening. In 2020 waren er 464 intakes voor schulddienstverlening, in 2019 waren dat er nog 416. Tijdens de intake wordt de financiële situatie van de inwoner besproken aan de hand van een uitgebreide vragenlijst. Daarna volgt een gesprek over het plan van aanpak. Hierin wordt afgesproken welke ondersteuning de inwoner krijgt, zoals budgetbeheer of een schuldregeling. Eventueel is dat een combinatie van verschillende soorten ondersteuning.

Figuur 32 Aantal intakes schulddienstverlening

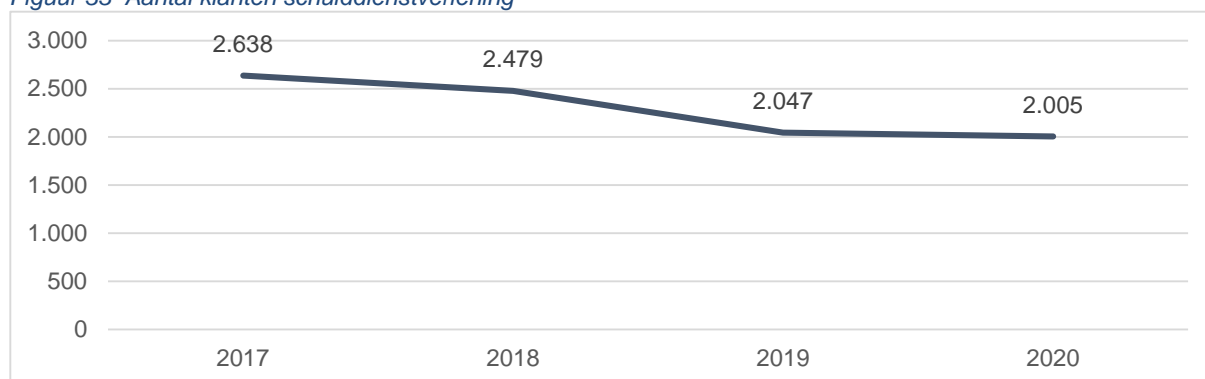

Bron: registratiegegevens gemeente

Ruim 2.000 inwoners maken gebruik van schulddienstverlening

Het aantal inwoners dat gebruik maakt van schulddienstverlening is in 2020 weinig veranderd ten opzichte van 2019. In 2020 waren dat er ruim 2.000. De afname tussen 2018 en 2019 kan voor een belangrijk deel worden verklaard door de komst van EHBG, waarbij een groot deel van de klanten direct geholpen wordt en niet doorstroomt naar schulddienstverlening. Daarnaast heeft er in 2019 een opschoning van de registratie plaats gevonden.

Figuur 33 Aantal klanten schulddienstverlening

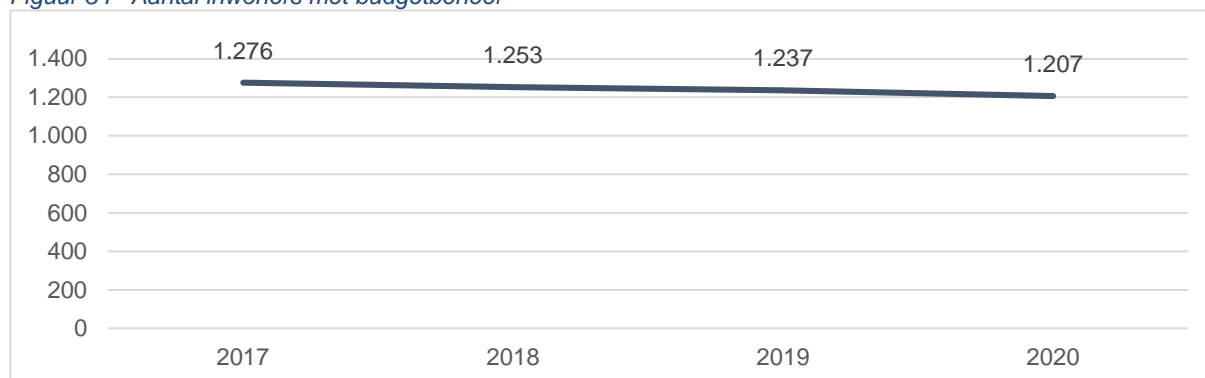

Bron: registratiegegevens gemeente

Gebruik budgetbeheer neemt de laatste jaren licht af

Eén van de ondersteuningsvormen van schulddienstverlening is budgetbeheer. In dat geval beheert de gemeente het geld van de inwoner en zorgt voor alle betalingen. In 2020 kregen ruim 1.200 inwoners budgetbeheer. Vanaf 2017 zien we hierin een lichte afname. Budgetbeheer is op vrijwillige basis. Inwoners kunnen zelf besluiten om hier mee te stoppen. Dat is anders dan bij beschermingsbewind, wat wordt opgelegd door de rechter.

Figuur 34 Aantal inwoners met budgetbeheer

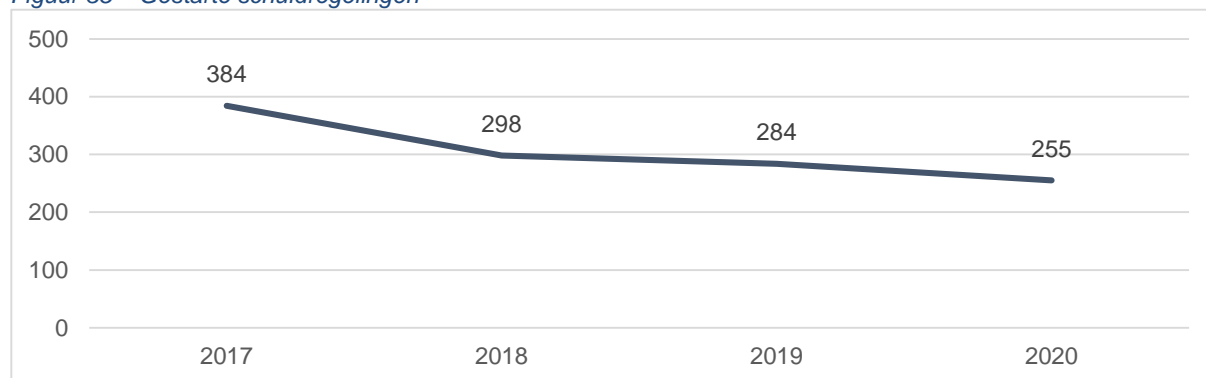

Bron: Registratiegegevens gemeente

Minder inwoners krijgen een schuldregeling

In 2020 startten er 255 schuldregelingen. Dit aantal is de laatste jaren afgenomen. In 2017 waren dit er nog 384. Voor sommige inwoners is het niet realistisch om hun schulden op te lossen met betalingsregelingen. In dit soort gevallen kan een schuldregeling worden gestart. Hierbij beheert de gemeente de inkomsten en uitgaven van de inwoner om binnen 3 jaar zoveel mogelijk schulden af te kunnen lossen. Na 3 jaar is de inwoner schuldenvrij.

Figuur 35 Gestarte schuldregelingen

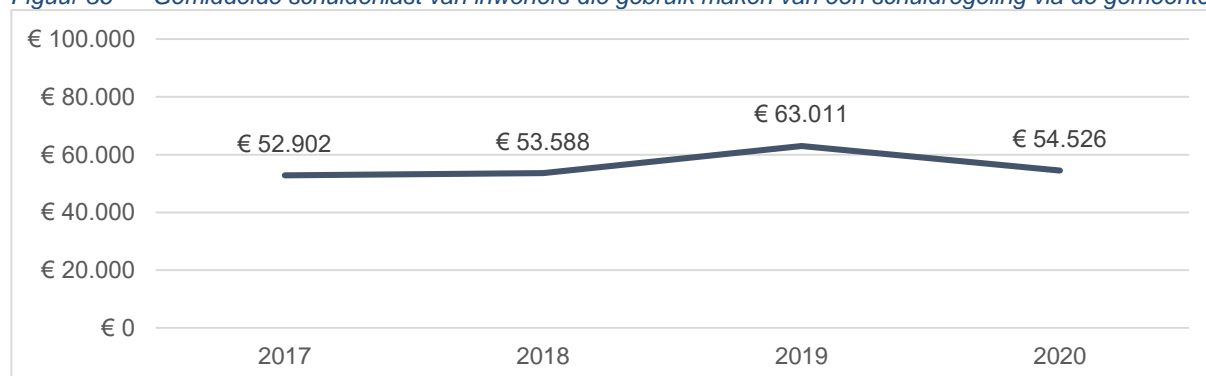

Bron: registratiegegevens gemeente; de cijfers in deze figuur wijken af van de cijfers in voorgaande monitors, omdat er nu een betere en meer betrouwbare selectie uit het registratiesysteem gehaald kon worden.

Gemiddelde schuldenlast in 2020 afgenomen

In 2020 was de gemiddelde schuldenlast van inwoners met een schuldregeling ruim € 54.500. Dat is ruim € 8.000 lager dan in 2019, maar iets hoger dan in 2017 en 2018.

Figuur 36 Gemiddelde schuldenlast van inwoners die gebruik maken van een schuldregeling via de gemeente

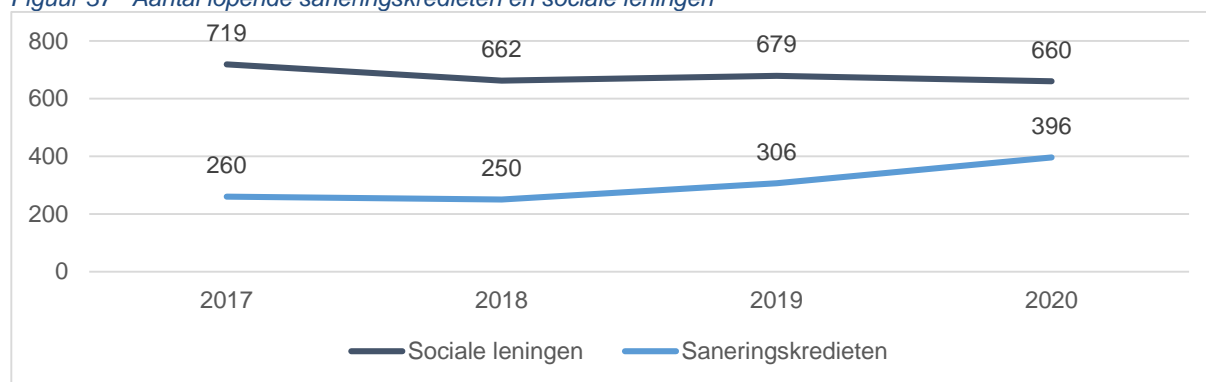

Bron: registratiegegevens gemeente

Aantal saneringskredieten is toegenomen

Het aantal lopende saneringskredieten ligt in 2020 op bijna 400 en is de afgelopen jaren toegenomen. In 2018 waren dit er nog 250. Tegelijkertijd is het aantal sociale leningen licht afgenomen, in 2020 waren dat er 660. Deze ontwikkeling kan worden verklaard door een wijziging in het beleid. In de nieuwe situatie wordt altijd eerst gekeken of een saneringskrediet mogelijk is. Pas als dat niet kan, wordt eventueel een sociale lening verstrekt. Bij een saneringskrediet betaalt de gemeente de schuldeiser de openstaande schuld. Vervolgens lost de inwoner het bedrag af bij de gemeente. Bij een sociale lening kan de inwoner (onder voorwaarden) een lening afsluiten bij de gemeente. Bijvoorbeeld voor de aankoop van een nieuwe wasmachine of koelkast waarvoor de inwoner geen geld heeft en niet kan lenen bij een bank. voor de sociale lening moet de inwoner rente betalen.

Figuur 37 Aantal lopende saneringskredieten en sociale leningen

Bron: registratiegegevens gemeente